

b. 05

Гр. 160-23

РАБОТНІЦА І СЯЛЯНКА
№ 12 СНЕЖАНЬ 1958

РОДНЫ ДОМ

Музыка Ю. СЕМЯНЯКИ

Словы М. ГОЛЬДМАНА

Я шмат па свету дзе блукаў,
Цікавых бачыў шмат краін,
Але нідзе не забываў,
Што я сваёй Радзімы сын.

Прыпеў: Калі ёсць дзе і рай,
Гэта родны мой край,
Беларуская наша зямля,
Гэта песні яе,
Гэта людзі яе,
Ім любоў і твая, і мая.

Хто раз паветра наша піў,
Хто бачыў гарады-сады,
То дзе б ні жыў ён, дзе б ні быў,
Заўсёды вернецца сюды.

Прыпеў.

І сэрцу хочацца спяваць
Пра радасць нашых светлых дзён,
І песняй людзям раскажаць,
Як я кахаю родны дом.

Прыпеў.

Мерна, свабодна

Я шмат па свету дзе блукаў, цікавых бачыў шмат краін.

Ін, алені дае не забываў, што я сваёй Радзімы сын. На лі

У тэмле вярэска
Прыпеў:

ёсць дзе рай, гэта мой родны край, Беларусь.

Сна, я на ша зямля, гэта песні яе, гэта людзі яе.

ё, ім любоў і твая і мая. Хто // я.

rit.

58.64.16083

РАБОТНІЦА І СЯЛЯНКА

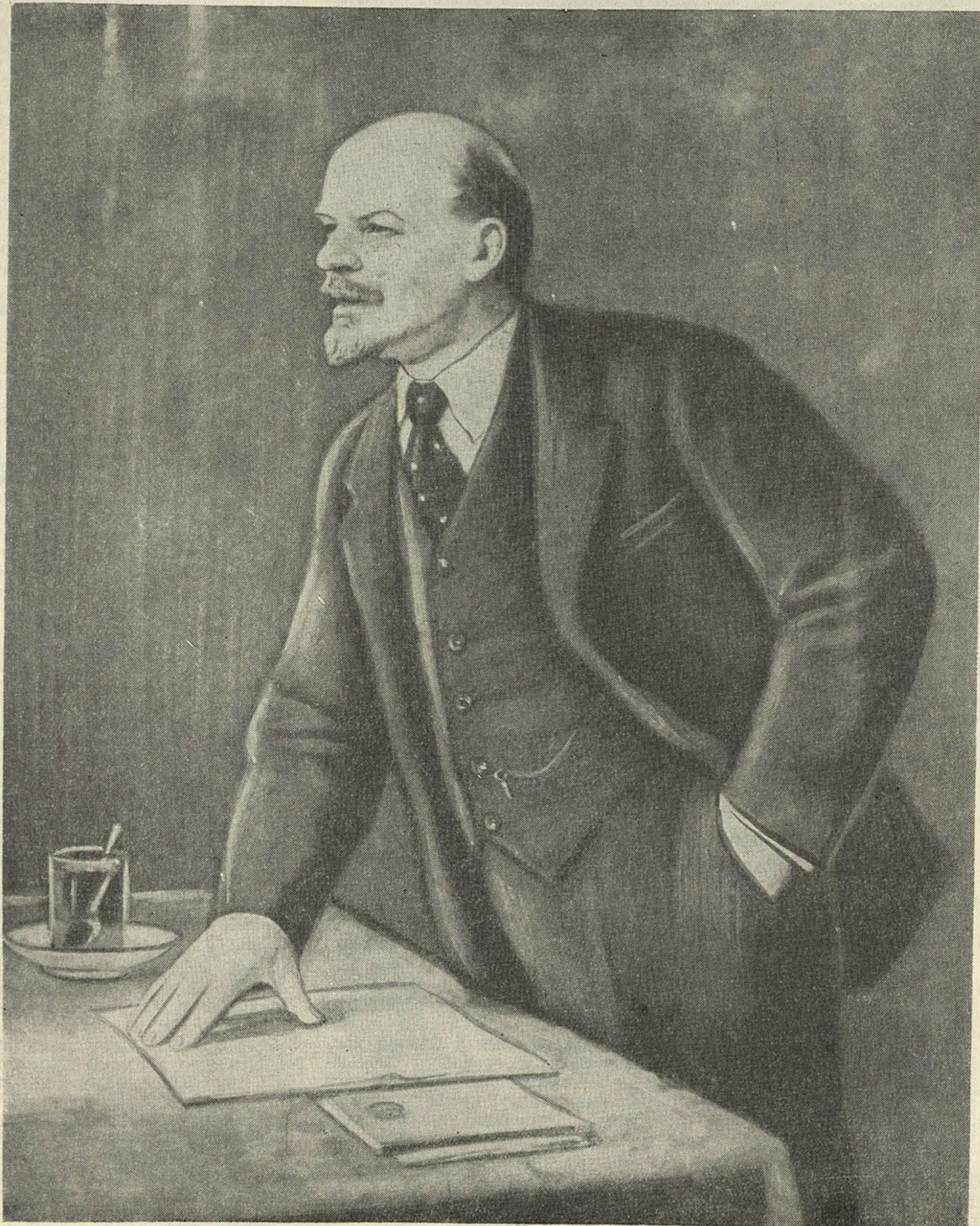
ВЫДААННЕ ЦК КП БЕЛАРУСІ

ГОД ВЫДААННЯ
ТРЫЦЦАЦЬ ЧАЦВЁРТЫ

Пралетарыі ўсіх краін, яднайцеся!

№ 12

СНЕЖАНЬ 1958

У. І. Ленін.

1

62429

ВПЕРЕД — ПО СЛАВНОМУ ПУТИ ПОБЕД,
УКАЗАННОМУ КОММУНИСТИЧЕСКОЙ
ПАРТИЕЙ СОВЕТСКОГО СОЮЗА!

Слаўны шлях барацьбы і перамог

Ц. С. ГАРБУНОЎ,
сакратар ЦК КП Беларусі

У СНЕЖНІ гэтага года Камуністычнай партыі Беларусі спаўняецца 40 год. Гэтая знамянальная дата супадае з другой важнейшай падзеяй — саракагодзем утварэння Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі.

Гісторыя Камуністычнай партыі Беларусі — гэта слаўны шлях барацьбы і перамог, беззапаветнага служэння народу, яна няздзяльна ад усёй гісторыі вялікай Камуністычнай партыі Савецкага Саюза.

VI паўночна-заходняя абласная канферэнцыя РКП(б), якая адбывалася 30—31 снежня 1918 года, абвясціла сябе Першым з'ездам КП(б)Б. Партыя склалася з бальшавіцкіх арганізацый, якія дзейнічалі тады на тэрыторыі Беларусі. Мы ганарымся тым, што арганізатарам і заснавальнікам Каму-

ністычнай партыі Беларусі быў вялікі правадыр і стваральнік першай у свеце пралетарскай дзяржавы — Уладзімір Ільіч Ленін.

З самага пачатку зараджэння і на працягу ўсёй сваёй гісторыі Кампартыя Беларусі з'яўляецца састаўной і неад'емнай часткай Камуністычнай партыі Савецкага Саюза. Бальшавіцкія арганізацыі Беларусі прайшлі вялікі шлях. Яны загартаваліся ў цяжкіх класавых баях, у барацьбе з меншавікамі, бундаўцамі, беларускімі нацыяналістамі і многімі іншымі ворагамі працоўнага народа. Камуністы ўзначалілі палітычную актыўнасць мас і ў агні трох рэвалюцый высока пранеслі сцяг барацьбы. Ні турмы, ні ссылкі не маглі спыніць волі бальшавікоў да перамогі.

Бальшавіцкія арганізацыі Бе-

ларусі на ўсіх этапах рэвалюцыйнай барацьбы адчувалі братнюю дапамогу вялікага рускага народа. Вялікую ролю ў фармаванні нашых партыйных арганізацый адыгралі вядомыя дзеячы партыі — М. В. Фрунзе і А. Ф. Мяснікоў.

У кастрычніку 1917 года партыя бальшавікоў прывяла народы былой царскай Расіі да слаўнай перамогі. Вялікая Кастрычніцкая сацыялістычная рэвалюцыя звергла ўладу памешчыкаў і буржуазіі і ўстанавіла дыктатуру пралетарыята. Вялікі Кастрычнік прынес вызваленне ад сацыяльнага і нацыянальнага ўціску ўсім народам Расіі. Ад спрадвечнага рабства быў вызвалены і наш беларускі народ. Рабочы клас стаў гаспадаром фабрык і заводаў, з рук Савецкай улады сяляне атрымалі зямлю. З першых жа дзён рэвалюцыі рабочы клас Беларусі ў цесным саюзе з працоўным сялянствам цвёрда стаў на шлях рэвалюцыі. Даволі сказаць, што ўлада Саветаў у Мінску ўстанавілася ўжо 25 кастрычніка, а к сярдзіне лістапада перамагла на ўсёй беларускай зямлі, не акупіраванай нямецкімі імперыялістамі.

Адрозна ж пасля перамогі Кастрычніцкай рэвалюцыі бальшавікі Беларусі ўзначалі барацьбу працоўных за пабудову новага, сацыялістычнага грамадства. Але ў лютым 1918 года пачалося наступленне імперыялістычнай Германіі на маладую Савецкую Расію. Камуністы Беларусі грудзмі сталі на абарону Радзімы. Па закліку партыі сотні тысяч добраахвотнікаў пайшлі на фронт. Іх самаадданую барацьбу ў тылу ворага падтрымалі партызаны. Беларускі народ добра памятае не толькі героя апоўвясці Якуба Коласа «Дрыгва» — легендарнага дзеда Талаша, але і Андрэя Блажко, Апанаса Паланейчыка, Максіма Уса, Максіма Ляўкова і многіх іншых кіраўнікоў партызанскіх атрадаў, якія праславіліся сваімі баявымі подзвігамі.

І на франтах грамадзянскай вайны, і ў перыяд барацьбы з разрухай, і ў гады індустрыялізацыі рэспублікі і калектывізацыі сельскай гаспадаркі — усюды камуністы былі бясстрашнымі ваякамі мас. Сваім энтузіязмам, бязмежнай адданасцю справе рэвалюцыі яны ўзнімалі шырокія масы на барацьбу за светлае жыццё, за пабудову сацыялізма.

Камуністычная партыя Беларусі пераадолела шалёнае супраціўленне трацкістаў, правых капітулянтаў, буржуазных нацыяналістаў і іншых ворагаў сацыялізма, якія ў нашай рэспубліцы, як і ва ўсёй краіне, выступалі тады супроць генеральнай лініі партыі, супроць

будаўніцтва сацыялізма. У гэтай барацьбе яшчэ больш загартаваліся яе рады, яе бязмежная адданасць ленінскаму Цэнтральнаму Камітэту партыі.

У лютым 1937 года адбыўся XII Усебеларускі з'езд Саветаў. Ён памятна тым, што на аснове Канстытуцыі СССР прыняў новую Канстытуцыю Беларускай рэспублікі, якая заканадаўча замацавала факт перамогі сацыялізма, велізарныя поспехі ў эканамічным і палітычным жыцці рэспублікі. Пад кіраўніцтвам Камуністычнай партыі беларускі народ ужо тады пачаў барацьбу за далейшы рух наперад — да камунізма.

22 чэрвеня 1941 года на Савецкі Саюз вераломна напала гітлераўская Германія. Варожыя полчышчы накінуліся на Савецкую Беларусь, несучы з сабой смерць і зруйнаванне. Гітлер выхваляўся, што яму хутка ўдасца зламаць супраціўленне беларускага народа. Але ён жорстка пралічыўся. Увесь свет быў сведкай тытанічнай сілы беларускага народа, яго беззапаветнай адданасці Камуністычнай партыі і савецкаму ладу. На барацьбу з ворагам падняўся ўвесь народ, ад малога да вялікага. Звыш мільёна беларусаў змагаліся ў радах Савецкай Арміі і Ваенна-Марскога Флота. Сапраўды ўсенародным быў размах партызанскага руху. У авангардзе як на франтах, так і ў тылу ворага ішлі камуністы. На акупіраванай ворагам тэрыторыі дзейнічалі падпольныя партыйныя арганізацыі. У гэтыя цяжкія гады, у суровых умовах падполля партыя папаўняла свае рады лепшымі сынамі і дочкамі беларускага народа. Калі ў першы год вайны партарганізацыі Беларусі налічвалі ў сваіх радах 8,5 тысячы чалавек, то к канцу вайны было ў іх 25 152 члены і кандыдаты ў члены партыі.

Цяжка пацярпела наша рэспубліка ад нямецка-фашысцкай акупацыі. Яе гарады і вёскі былі ператвораны ў суцэльныя руіны. Але адразу ж пасля вайны яна пачала набірацца сіл і за казачна кароткі час не толькі залячыла цяжкія раны, але стала яшчэ прыгажэйшай. У гэтым мы бачым яшчэ адзін довад таго, што наша сацыялістычная сістэма мае велізарныя перавагі перад сістэмай капіталістычнай.

Пад кіраўніцтвам Камуністычнай партыі і яе ленінскага Цэнтральнага Камітэта, пры братняй дапамозе ўсіх народаў СССР і ў першую чаргу вялікага рускага народа беларускі народ за нябачана кароткія тэрміны ўзняў на велізарную вышыню сваю прамысловасць і сельскую гаспадарку, сваю культуру і навуку.

Цяпер наша рэспубліка з'яўляецца адной з перадавых рэспублік вялікага Савецкага Саюза.

Камуністычная партыя Беларусі за 40 год свайго існавання дабілася велізарных поспехаў таму, што ва ўсёй сваёй дзейнасці кіравалася марксісцка-ленінскай тэорыяй.

На шырокі светлы шлях Камуністычная партыя вывела працоўных жанчын. Сотні тысяч работніц і сялянскіх Беларусі праз дэлегацыі сходы і іншыя грамадскія арганізацыі ліквідавалі непісьменнасць, далучыліся да грамадскай работы. Партыя дабівалася, каб не толькі па закону, але і на справе жанчына стала раўнапраўным грамадзянінам сваёй краіны, каб для яе стала даступнай любая кваліфікацыя, каб яна мела магчымасць праявіць свае здольнасці на вытворчасці, на дзяржаўнай і грамадскай рабоце, у галіне культуры і навукі.

Няспыннымі клопатамі партыі аб жанчынах прынеслі свой плён. Яшчэ ў гады грамадзянскай вайны жанчыны наглядна даказалі свой патрыятызм, стаўшы на абарону маладой Савецкай рэспублікі. Такою была Ганна Паўлаўна Сапун, якая ўступіла ў партыю ў 1918 годзе і прайшла шлях ад санітаркі шпіталя да палітрука. Адразу ж пасля грамадзянскай вайны партыя пасылае яе працаваць сярод жанчын. У дні Айчынай вайны Ганна Паўлаўна была ў радах абаронцаў Масквы і Ленінграда.

Асабліва ярка праявіўся патрыятызм беларускіх жанчын у цяжкія гады Айчынай вайны. Як верныя патрыёткі Радзімы, яны попалі з мужчынамі абаранялі заваёвы Вялікага Кастрычніка. Больш 50 тысяч жанчын змагаліся ў радах партызан. Партыя і ўрад высока ацанілі іх заслугі перад Радзімай. Восем тысяч удзельніц Вялікай Айчынай вайны былі ўзнагароджаны ордэнамі і медалямі Савецкага Саюза. Мар'і Осіпавай, Алёне Мазанік, Надзеі Траян, Ганне Маслоўскай, Алёне Колесавай, Алёне Стэмпкоўскай, Зінаідзе Тусналобай і Фрузе Зяньковай прысвоена высокае званне Героя Савецкага Саюза.

Прыкладам беззапаветнага служэння народу з'яўляецца жыццё камуністкі Веры Харужай. Яна была сакратаром ЦК камсамола Заходняй Беларусі і доўгія гады прасядзела ў польска-фашысцкай турме. Але і там заставалася бясстрашным барацьбітом рэвалюцыі. «Я шчаслівая, такая шчаслівая, якіх ёсць, мабыць, мала. Хіба гэта не найвышэйшае шчасце, якое толькі можа быць: жыць і змагацца, змагацца з бязмежнай вераю ў перамогу, аддаваць любімай рабоце і барацьбе ўсе сілы, усю ду-

шу», — пісала яна сваёй маці з турмы. Калі пачалася Вялікая Айчынная вайна, Вера Харужая пакінула дваіх маленькіх дзяцей і настаяла, каб яе паслалі на падпольную работу ў тыл ворага. Там і абарвалася жыццё гэтай бясстрашной жанчыны.

Некалькі год прасядзела ў фашысцкай турме ў Заходняй Беларусі Аляксандра Іванаўна Федасюк. Ва ўмовах падполля яна, не лічачыся з небяспекай, сумленна выконвала даручаную ёй партыяй справу выхавання працоўных Заходняй Беларусі. Аляксандра Іванаўна — таксама актыўная ўдзельніца Вялікай Айчынай вайны.

Яшчэ з большай сілай раскрылася душэўнае характэрнае нашых жанчын у гады пасляваеннага будаўніцтва. Амаль немагчыма знайсці такую галіну прамысловасці, дзе б жанчыны не займалі дастойнага месца. Яны авалодваюць самымі высокімі кваліфікацыямі, няспынна павышаюць свае веды, займаюць камандныя пасты і ў прамысловасці і ў сельскай гаспадарцы, актыўна ўдзельнічаюць у кіраванні дзяржавай.

Толькі ва ўмовах Савецкай улады маглі поўнаасцю раскрыцца надзвычайныя здольнасці жанчын Беларусі. Знатнымі людзьмі рэспублікі сталі сотні жанчын: Герой Сацыялістычнай Працы будаўніца Мінска Мар'я Макарэвіч, старшыні калгасаў Тацяна Жыгалка, Палагея Кавалёва, Ганна Кумец, даяркі Лідзія Асіюк, Лідзія Сазонава, Мар'я Занеўская, Мар'я Ткачова, Алёна Мішук, свінаркі Надзея Букатая, Сцепаніда Ільчук, Хрысціна Міхнёва, звеннявыя Ева Карачан, Мар'я Шыбека і многія, многія іншыя.

Святкаванне саракагоддзя Кампартыі Беларусі і саракагоддзя ўтварэння БССР супадае з падрыхтоўкай да важнейшай гістарычнай падзеі ў жыцці нашай партыі — XXI з'езду КПСС. Па ўсёй краіне з небывалай актыўнасцю праходзіць абмеркаванне тэзісаў даклада таварыша М. С. Хрушчова аб кантрольных лічбах развіцця народнай гаспадаркі СССР на 1959—1965 гады. Новы сямігадовы план з'яўляецца велічнай праграмай камуністычнага будаўніцтва ў нашай краіне.

Уступаючы ў пятае дзесяцігоддзе свайго існавання, Камуністычная партыя Беларусі яшчэ цясней згуртоўвае рады вакол ленінскага Цэнтральнага Камітэта Камуністычнай партыі Савецкага Саюза. Разам з усёй партыяй яна ідзе да XXI з'езду КПСС — з'езду будаўнікоў камунізма — поўная рашучасці аддаць усе свае сілы барацьбе за светлую будучыню чалавецтва, за пабудову камуністычнага грамадства.

Нам 40 год

У ВЕСЬ беларускі народ, а разам з ім і ўсе народы вялікага Савецкага Саюза, у гэтыя дні ўрачыста і святочна адзначае слаўнае саракагоддзе Беларускай Савецкай сацыялістычнай дзяржавы.

Сорак год — гэта шмат у жыцці чалавека і разам з тым зусім мізэрнае імгненне ў гісторыі ўсяго чалавечтва. У жыцці народа, у яго гісторыі чатыры дзесяцігоддзі могуць прайсці і непрыкметнай шэрай чарадой, якая не пакідае пасля сябе ніякага следу, але могуць стаць і цэлай эпохай, на працягу якой не толькі нараджаецца, але і робіцца магутнай і квітнеючай новай, сацыялістычнай дзяржава. Так было ў нас, у вялікім Савецкім Саюзе, у любой з братніх рэспублік, якія ўваходзяць у яго склад. Такой магутнай і квітнеючай стала за свае сорак савецкіх год і наша родная рэспубліка: іменна за гэтыя дзесяцігоддзі ў мінулым забітая паўкаланіяльная ўскраіна царскай Расіі—Беларусь ператварылася ў сусветна вядомую сацыялістычную дзяржаву!

Нямала гора і выпрабаванняў выпала на долю беларускага народа за яго шматвяковую гісторыю. Былі цэлыя эпохі ўладання інтэрвентаў і прыгнятальнікаў, пад пятою якіх пакутаваў, абліваючыся крывавамі слязьмі, увесь наш народ, і была векавечная, няспынная барацьба народа за сваё вызваленне, за шчасце сваё, за свяшчэннае права называцца ганаровым імем беларус. Не будзь Савецкай улады, мы і сёння да крывавага поту працавалі б на фабрыкантаў і памешчыкаў, і ўсякая сволач называла б нас хлопамі. Не будзь Савецкай улады і геніяльнай Камуністычнай партыі, мы і сёння елі б хлеб уперамежку з мякінай ды лебядой, хадзілі б у лапцях і пракліналі б той нядобры час, калі на гора нам самім і на свае ўласныя пакуты нарадзіліся нашы дзеці...

Напэўна, было б так. Але ў тым якраз наша шчасце, бязмежная веліч сацыялістычнай эпохі, што ў кастрычніку семнаццаціга года над адной шостаю часткай зямнога шара—над былой царскай Расіяй—пераможна і натхняюча ўзвіўся праміяністы ленінскі сцяг свабоды і братэрства народаў. У той дзень нарадзіўся новы свет—свет справядлівасці і сапраўднага чалавечкалюбства, свет светлай праўды і натхнёнай творчай працы, і ў гэтым свеце мы, беларусы, як роўныя сярод усіх народаў Савецкага Саюза, занялі сваё ганаровае непахіснае месца. Вось чаму наша свята — дзень саракагоддзя Беларускай дзяржавы—разам з намі адзначаюць усе народы СССР, якія стварылі новы, сацыялістычны свет, на чале з нашым старэйшым братам—вялікім рускім народам.

Няма, бадай, на зямным шары чалавека, які не ведаў бы аб існаванні Беларускай дзяржавы, не чуў аб велічных дасягненнях вольнага і шчаслівага беларускага народа. Голас прадстаўнікоў БССР упэўнена і цвёрда гучыць з трыбуны Арганізацыі Аб'яднаных Нацый, абараняючы трызалы і непарушны мір ва ўсім свеце, і да гэтага голасу ўважліва прыслуховуюцца і нашы сябры, і нашы ворагі. Лепшыя творы беларускіх пісьменнікаў, якія па заслугах увайшлі ў скарбніцу многаначынальнай савецкай літаратуры, выдаюцца зараз у многіх замежных краінах, праўдзіва і ярка раскажваючы чытачам аб жыцці беларускага народа. Не праходзіць амаль ніводнага міжнароднага спартыўнага спаборніцтва, у якім не прымалі б удзел нашы праслаўленыя майстры фізкультуры і спорту. Не бывае ніводнай міжнароднай і сусветнай прамысловай выстаўкі, на якой не была б прадстаўлена самая сучасная, тэхнічна дасканалая прадукцыя прамысловых прадпрыемстваў маладой беларускай індустрыі.

Так, у мінулым адсталая і забітая Беларусь заняла цяпер дастойнае месца роўнай сярод роўных саюзных рэспублік, выйшла ў шарэнгу найбольш перадавых дзяржаў нашай планеты.

4 За прыкладамі не далёка хадзіць.
Узяць хоць бы аснову асноў народнай гаспадаркі рэспублі-

кі — цяжкую індустрыю, створаную за кароткія пасляваенныя гады. Кожны дзевяты металарэжучы станок, створаны цяпер у Савецкім Саюзе, робіцца на беларускіх станкабудаўнічых заводах. Яны выпускаюць на душу насельніцтва столькі ж магутных і высокапрадукцыйных станкоў, колькі Злучаныя Штаты Амерыкі, Англія, і значна больш, чым усе заводы Францыі.

Мы выпускаем больш грузавікоў, чым нават такія прамыслова развітыя капіта-

лістычныя краіны, як Аўстрыя, Данія, Швецыя. І што асабліва дорага, дык гэта тое, што беларускія аўтамабілебудаўнікі ў нечувана кароткі адрэзак часу здолелі арганізаваць і наладзіць бесперабойны выпуск унікальных, адзіных у сваім родзе дваццаціпяцітонных і саракатонных грузавікоў-самазвалаў, без якіх не можа сёння абыйсціся ні адна з гіганцкіх прамысловых новабудоўляў неабсяжнага Савецкага Саюза.

Далёка абагналі мы Аўстрыю, а разам з ёй і Італію, у выпуску прапашных трактараў. Трактары «Беларусь» карыстаюцца значным попытам у многіх замежных, у тым ліку і капіталістычных краінах. Гэта значыць, што трактарная прамысловасць рэспублікі здолела заняць належнае месца ў прамысловасці ўсёй Савецкай краіны. І не толькі нашай краіны. Свае трактары, аўтамабілі, станкі, шарыкападшыпнікі і многае-многае іншае, чаго ў нас не было і не магло быць сорак год назад, мы экспартуем сёння больш чым у трыццаць дзяржаў свету, дзе яны карыстаюцца ўсё большым поспехам і попытам.

Ды хіба толькі гэтыя віды прадукцыі пачалі займаць такое значнае месца ў народнай гаспадарцы рэспублікі! Хіба толькі цяжкая індустрыя, станка- і машынабудаванне характэрны для цяперашняга яе аблічча! У наш час аб'ём усёй прамысловай вытворчасці Беларусі вырас больш чым у 25 разоў у параўнанні з 1913 годам, а гэта значыць, што мы вырабляем электраэнергіі ў 800, торфу ў 400, цэменту ў 16 разоў больш, чым да Вялікага Кастрычніка.

Непазнавальна змяніўся і самы характар, самая сутнасць сельскай гаспадаркі Беларускай ССР. Няма больш у нас і ніколі не будзе ні неабсяжных памешчыцкіх абшараў, ні жабрацкіх, вузенькіх палосак хлебарабаў, якія ў праклятым мінулым і палавіну года не маглі пракарміць сваіх прыдушаных вечнай галечай гаспадароў. Як і ва ўсім Савецкім Саюзе, сельская гаспадарка рэспублікі стала буйнай механізаванай вытворчасцю. На яе палях працуюць цяпер 44 тысячы трактараў (у пятнаццацісільным вылічэнні), 11 тысяч камбайнаў і многа іншых сельскагаспадарчых машын. Ці даўно быў той час, калі калгасы-мільянеры налічваліся адзінкамі ў многіх нашых раёнах! Цяпер мільянерамі стала ў нас вялікая колькасць калектывных сельскіх гаспадарак. Больш таго — нікога ўжо не дзівіць той факт, што не паасобныя калгасы, а цэлыя раёны моцна і назаўсёды ўступілі ў шарэнгі мільянераў, аб якіх ведае ўся краіна.

Разам з усім калгасным сялянствам краіны Саветаў мы вырашаем цяпер галоўную, асноўную задачу: дагнаць Злучаныя Штаты Амерыкі па вытворчасці мяса, малака і масла на душу насельніцтва. У барацьбе за яе паспяховае і хутэйшае вырашэнне мы атрымалі ўжо не малыя перамогі. Толькі за 1957 год працаўнікі сельскай гаспадаркі рэспублікі павялічылі вытворчасць малака на 40,7, мяса—на 18,9 працэнта. У 1958 годзе гэты рост працягваўся. І недалёка той дзень, калі і на гэтым участку барацьбы за народны дабрабыт і шчасце ўжо не нам прыдзецца даганяць Амерыку, а ёй нас.

Так, недалёка гэты дзень: мы ўжо бачым яго — рэальна, бачна — у той сапраўды грандыёзнай перспектыве развіцця магутнасці і дабрабыту нашай Радзімы, якую выклаў у тэзісах свайго даклада на XXI з'ездзе КПСС Мікіта Сяргеевіч Хрушчоў. А пройдзе яшчэ некаторы час, і перспектывы гэтыя, абмеркаваныя і ўдакладненыя ўсім савецкім народам, зацвер-

джаныя гістарычным з'ездам партыі, стануць асновай асноў усяго нашага жыцця, нашай беззапаветнай барацьбы за ўсенароднае шчасце і дабрабыт — за камунізм!

У тэзісах ЦК КПСС і Савета Міністраў СССР «Аб умацаванні сувязі школы з жыццём і аб далейшым развіцці сістэмы народнай адукацыі ў краіне» гаворыцца аб неабходнасці рэформы нашай школы. Гістарычнае значэнне гэтага выключна важнага дакумента заключаецца ў тым, што ён адкрывае яшчэ больш неабмежаваныя магчымасці для нашай моладзі, яшчэ бліжэй і яшчэ мацней яднае яе з жыццём усёй нашай краіны, са справамі ўсяго нашага народа. Рэформа школы дасць магчымасць маладым савецкім пакаленням расці і мужнець, яшчэ больш авалодваць ведамі — практычнымі і навуковымі.

Перабудова сістэмы савецкай школы прадыхавана самім жыццём. І ні адзін савецкі чалавек не можа застацца абыякавым да гэтай выключнай падзеі.

Усенароднай любоўю і славай акружаны ў нас любы чалавек, які самааддана працуе на карысць народа, на карысць Айчыны. Няма ў нас большай каштоўнасці, чым Чалавек—будунык камунізма. Няма ў нас большай славы, чым працоўная слава яго. І таму няма такога дня, калі з газет і па радыё мы не даведалься б пра новыя імёны герояў усенароднай барацьбы за камунізм.

Гэтыя героі — усюды. Яны і ў прамысловасці, і на транспарце, і ў сельскай гаспадарцы, і ў нашай навуцы, культуры, мастацтве. І ў шарэнгах іх, як роўная сярод роўных, упэўнена крочыць па шляху да камунізма вольная і шчаслівая савецкая жанчына — верная дачка вялікага нашага народа.

Заслужанай славай і пвагай карыстаецца Алена М'шук з калгаса імя 17 верасня Давыд-Гарадоцкага раёна Брэсцкай вобласці. Яна дабілася найбольшага ва ўсёй рэспубліцы надояў: за восем месяцаў 1958 года надала па 4.764 кілаграмы малака ад кожнай каровы. Тым самым яна на справе, практычна паказала, як можна і трэба выконваць заданне партыі і ўрада — дагнаць Злучаныя Штаты.

У той жа Брэсцкай вобласці, у калгасе імя Сталіна Іванаўскага раёна, працуюць цяпер дзве юныя звеннявыя — Мар'я Алейнік і Вольга Амяльчук. Зусім нядаўна іх ведалі толькі ў сваёй вёсцы: абедзве вучыліся ў дзесятым класе сярэдняй

школы і марылі аб светлай і радаснай будучыні, і вось гэтая будучыня стала явай: і Вольгу, і Мар'ю ведаюць сёння не сотні, а многія тысячы працоўных Брэсцкіны і ўсёй Беларусі. Ведаюць як патрыётка, якія адразу са школьнай парты пайшлі на перадавы ўчастак сельскагаспадарчай працы — на барацьбу за высокія ўраджаі кукурузы і сваёй невычэрпнай энергіяй дабіліся выдатных паказчыкаў. Звяно Мар'я Алейнік сабрала 1490 цэнтнераў зялёнай масы кукурузы з кожнага гектара пасяўной плошчы. Звяно Вольга Амяльчук адстала ад сябровак толькі на сорак кілаграмаў. Хіба гэта не барацьба за ўсенароднае шчасце і дастатак! Хіба гэта не слава, вышэй якой не можа быць у нашай краіне!

Такой жа славай карыстаецца і Лідзія Новікава—студэнтка чацвёртага курса Беларускага політэхнічнага інстытута. Яна магала б толькі вучыцца, і ніхто б не дакараў яе за гэта. Але адной вучобы дзяўчыне мала. Думаючы аб сваім народзе, імкнучыся дадаць яму свае маладыя сілы, яна, не кідаючы вучобы, пайшла на вытворчасць, дзе стала адным з лепшых майстраў чацвёртага будаўнічага трэста УНР-12. Лідзія Новікава хутка стане савецкім інжынерам, і мы верым, што з яе атрымаецца добры спецыяліст.

Ганна Стэфанаўна Хаванская паступіла радавой работніцай на фабрыку імя Клары Цэткін. Але гэтага ёй здалося мала. І па прыкладу многіх сябровак яна вырашыла вучыцца на інжынера. Скончыўшы Маскоўскі тэкстыльны інстытут, яна вярнулася ў родны Віцебск і цяпер працуе начальнікам самага перадавога на трыкатажнай фабрыцы «КІМ» катоннага цэха, які выпускае прадукцыю вышэйшай якасці.

Іх многа ў нашай рэспубліцы — верных, стойкіх і самаадданных дочак таленавітага і працавітага беларускага народа. Жанчыны Савецкай Беларусі заўсёды ішлі ў першых радах барацьбы за ўсенароднае шчасце — ішлі і ў гады даваенных пяцігодак, і ў суровую, страшную пару барацьбы з азярэлымі полчышчамі фашысцкіх акупантаў, і крочаць зараз па шляху да камунізма, адчувальныя і рэальныя рысы якога мы ўжо яўна бачым.

Шлях гэты асвятляецца нягаснучым ззяннем генія — Камуністычнай партыі Савецкага Саюза. Мы ідзем па ім ужо сорак год, а ўперадзе ў нас новыя светлыя далі, новыя прамыныстыя гарызонты.

Наш 40 год

Усеагульнае захапленне на выстаўцы ў Бруселі выклікаў 40-тонны самазвал «МАЗ-530», за які Мінскаму аўтазаводу прысуджана першая прэмія «Гран Пры» («Вялікі Прыз»). Ганаровымі дыпламамі адзначаны таксама Мінскі трактарны завод за трактары «МТЗ-5М» і «МТЗ-7», «Гомсельмаш» за канструкцыю сіласаўборачнага камбайна «УКСК-2,6».

Як бачым, беларускія машыны і станкі атрымалі міжнароднае прызнанне. А сорак год назад Беларусь не мела не толькі сваёй машынабудуўнічай і станкабудуўнічай прамысловасці, а наогул уся яе прамысловасць была паўсаматужнага тыпу. Асаблівае развіццё атрымала наша прамысловасць у пасляваенныя гады. У рэспубліцы з'явіліся гіганты індустрыі: аўтамабільны, трактарны, падшыпніковыя заводы і дзесяткі іншых. У 1958 годзе прамысловасць рэспублікі перасягнула ўзровень 1913 года ў 26 разоў. Зараз наша рэспубліка за 2 тыдні выпускае столькі ж прамысловай прадукцыі, колькі было выпушчана за ўвесь 1913 год.

Беларускія трактары працуюць ва ўсіх кутках Савецкага Саюза і больш чым у дваццаці краінах чатырох кантынентаў. Мінскі трактарны завод выпускае на душу насельніцтва трактараў больш, чым Англія, Францыя і Італія.

Грузавых аўтамабіляў у нас выпускаецца больш, чым у Аўстрыі, Даніі, Ірландыі, Швецыі. Самазвалы з зубрам на радыятары можна сустрэць ва многіх замежных краінах.

Па выпуску металарэжучых станкоў на душу насельніцтва наша рэспубліка перагнала Францыю і Японію.

Рост прамысловых прадпрыемстваў залежыць ад энергетычнай базы. У 1913 годзе магутнасць усіх электрастанцый Беларусі не перавышала 3 мільёнаў кілават-гадзін. Гэта ў 2 разы менш таго, што ў 1957 годзе выпрацавалі электрастанцыі БССР за адзін дзень.

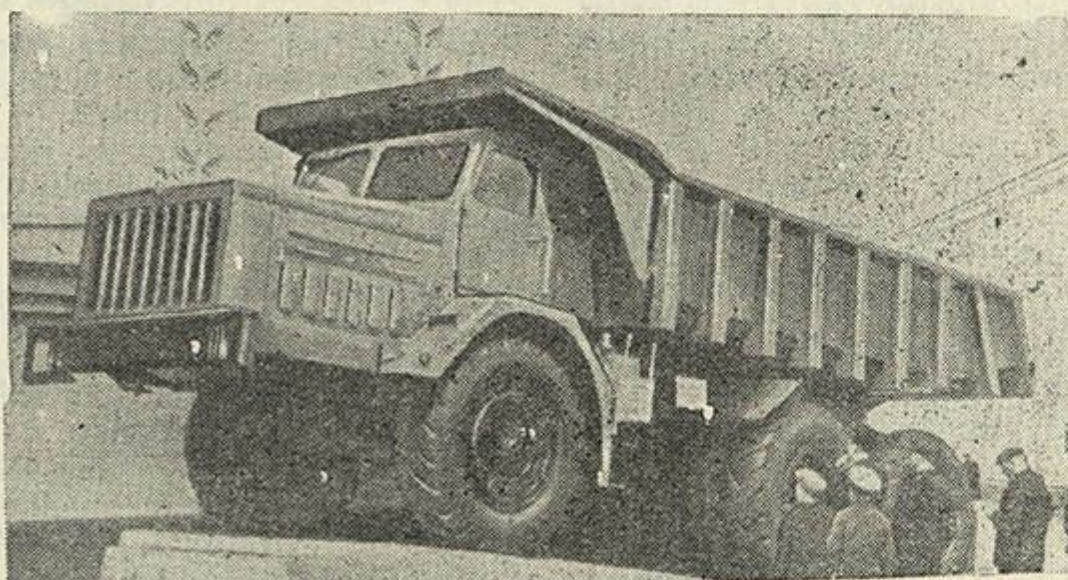
У 1957 годзе выпрацоўка электраэнергіі ў рэспубліцы вырасла ў параўнанні з 1913 годам у 800 разоў. Нядаўна ўступіла ў строй першая чарга Васілевіцкай ДРЭС.

На Беларусі пачала развівацца новая галіна энергетыкі — газіфікацыя. Будзецца газавод Дашава — Мінск.

Будучы на шостым месцы сярод саюзных рэспублік па размеру тэрыторыі і на чацвёртым па шчыльнасці насельніцтва, Беларусь займае другое месца пасля РСФСР па здабычы торфу, вытворчасці фанеры, ільновалакна і ільняных тканін, трэцяе месца — па выпуску металарэжучых станкоў, грузавых аўтамабіляў, трактараў, веласіпедаў, скуранага абутку, трыкатажнай бялізны, чацвёртае месца — па вытворчасці паперы, верхняга трыкатажу.

Ужо ў гэтым годзе наша рэспубліка дасць краіне кожны дзевяты металарэжучы станок, кожны сёмы падшыпнік, кожны шосты веласіпед, кожны дзесяты матацыкл, кожную шостую тону торфу.

Пад жыватворчым сонцам сацыялістычнага ладу расце і квітнее эканоміка Савецкай Беларусі.

Саракатонны аўтамабіль Мінскага аўтазавода.

Трактары «Беларусь» на Усеагульнай сельскагаспадарчай і прамысловай выстаўках у Маскве.

ГЭТА І НАША СВЯТА

АД ДУШЫ ВІНШУЕМ

Дарагія сяброўкі!

Праз Ваш часопіс ад душы віншуюем беларускіх жанчын з нашым агульным вялікім святам — са слаўным саракагоддзем Савецкай Беларусі.

Мы ўсе ведаем, як шмат сіл, энергіі і энтузіязму адалі беларускія жанчыны сваёй Радзіме, справе Камуністычнай партыі. Яны разам з мужчынамі будавалі сацыялізм, адстаялі свабоду і незалежнасць народаў у барацьбе з гітлераўскімі захопнікамі, пасля перамогі над ворагам адродзілі з руін і попелу гарады і вёскі роднай Беларусі. Разам з Вамі мы поўны радасці і гонару за Савецкую Беларусь, якая ператварылася воляй і намаганнямі народаў, кіруюмых Камуністычнай партыяй, з некалі самай беднай ускраіны царскай Расіі ў перадавую Савецкую сацыялістычную рэспубліку.

Ва ўрачыстыя дні юбілею Савецкай Беларусі мы жадаем Вам, дарагія таварышы, новых, выдатных поспехаў у камуністычным будаўніцтве.

З. ВАВІЛІНА,

галоўны рэдактар часопіса «Работница».

ПАМЯТАЮ І ЛЮБЛЮ

Беларусь, назек дарагая майму сэрцу! Я памятаю зямлю тваю, уздыбленую выбухамі снарадаў, парытую акамі.

Памятаю твары людзей, якія загараліся надзеяй, калі ўпершыню чулі вялікую праўду, тую праўду, якую мы, пасланцы партыі, неслі ў аковы.

Мінск 1917 года. Глухія, цёмныя вуліцы горада, пакошаныя бедныя хаткі, сярод якіх узвышаўся будынак турмы. Пасля ліпеньскіх дзён па загаду Керанскага ў турму садзілі самых лепшых, актыўных людзей, выбраных у Рабочыя і Армейскія камітэты. Мы, більшавікі, зброі не паклалі.

І вось мінула сорак год... Беларусь, велічная і шчодрая па сваёй прыродзе, стала цудоўнай!

Я ўвесь час сачу за яе ростам, развіццём і росквітам. У гэты радасны дзень ад усёй душы віншую жанчын Беларусі — і маіх аднагодак, і тых, хто прыдатны мне ў дочкі, і тых, хто ва ўнучкі і ў праўнучкі! Усіх віншую з нашым усеагульным велізарным, урачыстым святам — днём саракагоддзя роднай рэспублікі.

А. ЦЯРЭНЦЕВА,
член КПСС з 1912 года.

СЛАВА ЖАНЧЫНАМ БЕЛАРУСІ

У дні слаўнага 40-годдзя Савецкай Беларусі мы, старыя беларускія камуністкі, чыя маладосць з пачатку 20-х гадоў прайшла ў рабоце і барацьбе за ўмацаванне Савецкай улады на Беларусі, шлем сваё гарачае, сардэчнае прывітанне беларускім працоўным жанчынам!

Успамінаючы год за годам першыя і ўсё больш упэўненыя крокі беларускіх работніц і сялян, сярод якіх нам давялося па даручэнню Камуністычнай партыі весці сваю скромную работу, мы з асаблівай радасцю адзначаем сёння велізарны рост удзелу беларускіх жанчын ва ўсіх галінах партыйнай, савецкай, гаспадарчай і вытворчай работы.

Бязмежна радуе нас агульны рост культурнага ўзроўню і палітычнай свядомасці шырокіх жаночых мас Беларусі. Шчаслівым гонарам напоўнены нашы сэрцы за беларускую жанчыну, якая беззапаветна аддавала свае сілы барацьбе ў партызанскіх атрадах у грозныя гады Вялікай Айчыннай вайны.

Слава табе, беларуская працаўніца, якая разам з усім беларускім народам пад кіраўніцтвам Камуністычнай партыі Беларусі з руін і попелу адроджала і будавала новыя цудоўныя гарады, калгасы, заводы, якімі ганарыцца ўвесь савецкі народ.

П. РАЗОУСКАЯ, С. ШАМАРДЗІНА, Л. БАГУЦКАЯ, М. МУРАТАВА,
Е. КОГАН, А. САПУН, Н. ЛЯУДАНСКАЯ, М. МАРЭЦКАЯ.

ДАРАГАЯ МАЯ РАДЗІМА!

Шмат цудоўных, задушэўных песень спявае наш народ. І мне заўсёды мілыя беларускія напезы: у іх шмат цяпла, сардэчнасці, задушэўнасці. Дзе б я ні была: на неабсяжных прасторах нашай Радзімы або за мяжой — яны заўсёды гучаць у маім сэрцы.

У дзень саракагоддзя рэс-

публікі мне хочацца перадаць усім працоўным маё шчырае гарачае віншаванне і сказаць словамі народнага паэта Беларусі Янкі Купалы:

«Беларусь, мая Радзіма!
Як жа расцвіла ты!»

Леакадзія МАСЛЕНІКАВА,
заслужаная артыстка РСФСР,
лаўрэат Сталінскай прэміі.

БЕЛАРУСКІМ СЁСТРАМ

Дарагія сяброўкі!

Ад усяго сэрца віншуюем Вас з вялікім нацыянальным святам — саракагоддзем з дня ўтварэння Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі!

На працягу шматвяковай гісторыі беларускі народ сумесна з рускім, украінскім і іншымі народамі нашай краіны мужна змагаўся супроць царскага самадзяржаўя, за сваю свабоду і незалежнасць.

У братняй сям'і савецкіх народаў Беларусь ператварылася ў перадавую індустрыяльна-калгасную рэспубліку, набыла надзейную гарантыю свайго дзяржаўнага суверэнітэту.

У поспехі, дасягнутыя рэспублікай, Вы, беларускія жанчыны, уклалі нямала сваёй працы, ведаў, энергіі.

Мы захапляемся бяспрыкладным гераізмам і мужнасцю, якія праявілі Вы ў гады Вялікай Айчыннай вайны. Мы нястомна сочым за тым, як Вы будуюце дамы, заводы і электрастанцыі, пракладаеце новыя дарогі, вырошчваеце збожжа, кукурузу, лён, тэцце прыгожыя тканіны, вучыце сваіх дзяцей горача і натхнёна любіць Радзіму, будаваць і берагчы яе.

Наша краіна стаіць на парозе XXI з'езду КПСС. Жадаем Вам дарагія юбіляры, сустрэць гэтую падзею новымі працоўнымі подзвігамі.

Яшчэ раз сардэчна вітаем Вас, дарагія беларускія сёстры.

Е. ЛЯОНЦЕВА,
галоўны рэдактар часопіса «Крестыянка».

САРДЭЧНАЕ ПРывІТАННЕ

Дарагія таварышы!

У дзень слаўнага саракагоддзя Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі мы просім перадаць праз Ваш часопіс сардэчнае прывітанне і гарачыя віншаванні ўсім беларускім жанчынам.

Мы ведаем, як шмат зрабілі беларускія працаўніцы горада і вёскі для росквіту сваёй рэспублікі, як у дні Вялікай Айчыннай вайны разам з усім савецкім народам абаранялі яны заваёвы Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі.

Дружба народаў неабсяжнай нашай Радзімы асвятляе нам шлях да камунізма. Разам з Вамі мы ідзем упэўненым поступам у камуністычнае заўтра.

Жадаем Вам, дарагія беларускія сёстры, прымнажаць багацце сваёй рэспублікі, жадаем новых поспехаў у працы і шчасця ў сям'і.

М. АУСЯННІКАВА,
галоўны рэдактар часопіса «Советская женщина».

СЛАВА ТАБЕ, БЕЛАРУСЬ!

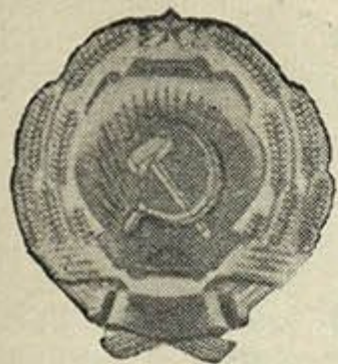
40 год — узрост сталасці, поўнага росквіту творчых здольнасцей чалавека. Саракагоддзе рэспублікі — узрост бурнага развіцця ўсіх галін яе народнай гаспадаркі. Сардэчна віншую жанчын Беларусі з юбілеем рэспублікі! Вялікі, выдатны шлях прайшла мая родная Беларусь. Яна была стойкай, вытрыманай, самаахвярнай у цяжкія гады грамадзянскай вайны, разрухі і станаўлення новага жыцця.

Бясстрашняй і моцнай паказала сябе Беларусь у гады Вялікай Айчыннай вайны. Увесь народ узяўся тады на барацьбу з фашысцкімі акупантамі. У радах народных мсціўцаў было нямала жанчын, дзяўчат. Памятаю рашучасць, з якой ішлі ў бой партызаны адстаяць сваю свабоду, выганяць ворага з роднай зямлі. Памятаю парад партызан у ліпені 1944 года ў Мінску!

Прайшло чатырнаццаць год. Я рада даведацца, што параненая, спаленая Беларусь узнялася з попелу і руін, што яе гарады сталі ў шарэнгу лепшых прыгажунёў-гарадоў Савецкага Саюза. Я ганаруся, што мая родная рэспубліка з году ў год расце і мацнее.

Прывітанне табе, беларускі народ-працаўнік! Слава табе, родная Савецкая Беларусь!

Надзея ТРАЯН,
Герой Савецкага Саюза.

НЯХАЙ МАЦНЕЕ ВЕЧНАЯ ДРУЖБА

Сястра родная, Савецкая Беларусь!

У дзень твайго саракагоддзя прымі сардэчнае прывітанне ад дочак тваёй сястры — Украіны Савецкай.

Мы поплек змагаліся за Вялікі Кастрычнік, за ясны, бясхмарны блакіт над нашай савецкай зямлёй.

Ніякім варожым сілам не парушыць нашай еднасці, не спыніць наш пераможны рух да светлай мэты.

І надалей мы будзем дружнымі ў барацьбе за мір, за вольную творчую працу, за шчасце дзяцей нашых, за ясную іх будучыню — камунізм.

Няхай сонца залатое заўсёды нам свеціць, каб ніводная хмара чорная не зацыміла яго!

Няхай мацнее вечная дружба паміж беларускім і украінскім народамі!

Галіна ПЕТРАШЭВІЧ,

скульптар, заслужаны дзеяч мастацтваў Украінскай ССР.

ПАДЗЯЛЯЕМ ВАШ ГОНАР

Дарагія сяброўкі, жанчыны Беларусі!

Мы, жанчыны Савецкай Эстоніі, гарача віншваем і вітаем Вас у сувязі з Вашым нацыянальным святам — саракагоддзем Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі.

Пад зоркай Вялікага Кастрычніка, ва ўмовах сацыялістычнага ладу, у брацкай сям'і савецкіх народаў гераічны беларускі народ за кароткі гістарычны тэрмін ператварыў сваю Радзіму ў перадавую індустрыяльна-калгасную рэспубліку, у рэспубліку перадавой навуцы і культуры.

Мы з вялікай радасцю падзяляем Ваш гонар за тыя поспехі і дасягненні, якіх дабіўся беларускі народ на шляхах будаўніцтва камуністычнага грамадства.

Дарагія сяброўкі, вы адзначаеце свой слаўны юбілей ва ўмовах, калі ўвесь савецкі народ рыхтуецца да ХХІ з'езду Камуністычнай партыі Савецка-

га Саюза, які адкрые перад намі новыя перспектывы ў велічым шэсці па шляху да камунізма.

Мы ўпэўнены, што ў гэтай агульнай барацьбе за паспяховае ператварэнне ў жыццё праграмы камуністычнага будаўніцтва яшчэ больш будзе ўмацоўвацца дружба паміж жанчынамі ўсіх рэспублік, у тым ліку паміж эстонскімі і беларускімі жанчынамі. Гэтая дружба будзе верным залогам таму, што мы выканаем свой абавязак перад Радзімай.

Дэпутаты Вярхоўнага Савета Эстонскай ССР Іда ЮРНА, Эрнэ ВІСК, Анна НЫМ, Магдалена НАХКОР, Магда ЛІЛЕМЯШ, Марта ЭСЕР, Лейда СЫРМУС, Вольга ГЕРАЦ-ЛУНД.

У НАС АДНА РАДЗІМА

Дарагія сяброўкі!

Далёка Ваша квітнеючая Беларусь ад нашай сонечнай Малдавіі. Але адны думы, адны і тыя ж імкненні і мары натхняюць Вас і нас. Вашы радасці — нашы радасці, Вашы дасягненні — нашы дасягненні. У нас і ў Вас адна Радзіма-маці — вялікая краіна Саветаў.

Родныя сёстры! Я магла б многае раскажаць пра слаўных дочак малдаўскага народа, пра перадавых працаўніц палёў, пра слаўных даярак, работніц фабрык і заводаў. Мудрая прыказка кажа, што і ў кроплі вады адбіваецца сонца. Так і ў рабоце кожнага савецкага чалавека адлюстроўваецца яго вялікая любоў да сваёй сацыялістычнай Айчыны.

Я ніколі не бывала на Беларусі. Але з газет і з кніг Вашых пісьменнікаў ведаю, што і Вы, дарагія беларускія сёстры, працуеце беззапаветна на карысць любімай Радзімы. Імёны пра-слаўленых дочак братняга беларускага народа даўно перакрочылі граніцы рэспублікі. Мы ганарымся Вашымі працоўнымі подзвігамі.

У слаўны дзень саракагоддзя Савецкай улады на Беларусі мы, малдаўскія жанчыны, шлем Вам, дарагія сяброўкі, самыя добрыя, сардэчныя пажаданні.

Л. БЯЛЯЕВА,

дэпутат Вярхоўнага Савета Малдаўскай ССР, брыгадзір тынковачнай брыгады.

МЫ РАЗАМ З ВАМІ

Дарагія таварышы, жанчыны Савецкай Беларусі!

Прывітанне Вам у дзень вялікіх урачыстасцей — у слаўны юбілей заснавання Савецкай улады ў Вашай рэспубліцы. Мы, жанчыны Савецкай Літвы, разам з Вамі з вялікім гонарам адзначаем гэты дзень.

Разам з Вамі мы ўрачыста святкуем юбілей нашых перамог і адзначаем свае дасягненні за гэтыя пасляваенныя гады, калі мы таксама ўзнімалі з руін нашы гарады, нашу сельскую гаспадарку і прамысловасць. Наша дружба, загартаваная ў доўгай барацьбе за ўладу Саветаў, жыве і мацнее зараз яшчэ з большай сілай.

Яўгенія ТАУТКАЙТЭ,
член КПСС з 1919 года.

ЗА МІР ВА ЎСІМ СВЕЦЕ

Дарагія сёстры, беларускія жанчыны!

Ад усяго сэрца віншваем Вас у сувязі з саракагоддзем Вашай рэспублікі. Мы, жанчыны Латвіі, разам з усім савецкім народам старанна працуем кожная на сваім пасту, каб умацоўваць нашу цудоўную Савецкую Радзіму. Ваша свята будзе і нашым святам, бо мы ўсе з'яўляемся членамі адной дружнай і моцнай сям'і. Ад усяго сэрца жадаем Вашым жанчынам і ўсяму народу ўсе

новых вялікіх творчых перамог на карысць нашай Радзімы, на карысць міру ва ўсім свеце.

Ліна ЗВАЙГЗНІТЭ,
Герой Сацыялістычнай Працы,
старшыня калгаса імя Леніна
Цельш-Валкскога раёна
Латвійскай ССР.

ЛЕПШЫЯ ПАЖАДАННІ

Дарагія сёстры з Беларусі!

Няхай многія мае зямлячкі-туркменкі не знаёмы з Вашымі бярозавымі гаямі, не бачылі дзіўнай красы Палескага краю, не пілі Вашай халоднай крынічнай вады, але сэрцам і думкамі яны заўсёды з Вамі.

У далёкіх паселішчах Туркменіі вялікай любоўю карыстаюцца творы Янкі Купалы.

Баваўнаводы Мургаба з захапленнем глядзелі і добра разумелі Ваш фільм «Канстанцін Заслонаў».

Кампазітары майёй рэспублікі захоплены меладычнасцю беларускай музыкі.

Дарагія сёстры Беларусі!

Давайце, умацоўваючы гэтую чыстую дружбу, працаваць так, каб над краінай узышла радасная зара — камунізм.

Аннагэзель ЭВЕЗАВА,
ткачыха, дэпутат Вярхоўнага Савета СССР.

ПРывІТАННЕ З КАЗАХСТАНА

Гарача віншваем жанчын Беларусі са знамянальнай гадавінай — саракагоддзем утварэння Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі.

Пад кіраўніцтвам Камуністычнай партыі, у братняй сям'і сацыялістычных нацый беларускі народ ператварыў сваю рэспубліку ў квітнеючы край і ўносіць велізарны ўклад у справу будаўніцтва камунізма.

Жадаем таленавітым, працавітым жанчынам братняй Беларусі, усяму беларускаму народу новых поспехаў у стваральнай працы на карысць Радзімы, у развіцці народнай гаспадаркі, павышэнні дабрабыту працоўных.

З. АМАРАВА, нам. Старшыні Савета Міністраў Казах. ССР.
К. УЦЯГЕНАВА, доктар медыцынскіх навук, прафесар.
А. АБДАНОВА, чабан, Герой Сацыялістычнай Працы.
Х. БУКЕЕВА, народная артыстка Казахскай ССР.

У НАС АДНА МЭТА

Дарагія беларускія сяброўкі!

На тысячы кіламетраў ад нас раскінуліся Вашы бяскрайнія палі, на незразумелай для нас мове гучаць Вашы песні, — але мы ведаем, што ўзбекскія і беларускія жанчыны робяць адну вялікую справу.

Мы, узбекскія жанчыны, лічым сваім інтэрнацыянальным патрыятычным абавязкам даць краіне мільёны тон «белага золата» — бавоўны. Вы выконваеце іншыя задачы, але мэта ў нас адна, і таму такія блізкія мы адна адной.

Віншуем Вас са святам, дарагія сяброўкі! Жадаем Вам сіл, здароўя, вечнай маладосці.

Паэтэса ЗУЛЬФІЯ,
рэдактар часопіса «Жанчыны
Узбекістана».

Ганна Савельеўна ГАРЭЦКАЯ.

МАЛАДОЙ масквічцы Тані Бухавецкай адразу спадабалася гэтая жанчына. З яе з'яўленнем тут, у 535 нумары гасцініцы «Беларусь», устанавілася ў абедзвюх нейкая непадкупная прастата і шчырасць.

Тані толькі дваццаць год. Яна чарцёжніца і прыехала ў камандзіроўку па заданню аднаго з маскоўскіх інстытутаў. Яе новая знаёмая — Ганна Савельеўна Гарэцкая — звеннявая-ільнаводка з калгаса «Расоны» Віцебскай вобласці, прыехала ў Мінск на пленум Цэнтральнага Камітэта КПБ.

Таня, крыху рамантычная і дапытлівая натура, хацела як мага больш даведацца пра Ганну Савельеўну, на грудзях якой гарэла Залатая Зорка Героя і зіхацелі медалі.

Выбраўшы зручны момант, яна запытала ў Гарэцкай:

— Скажыце, калі ласка, вы не партызанка?

Пытанне было нечаканым. Ганна Савельеўна спачатку засяродзілася, а потым адказала:

— Ну, якая з мяне партызанка... Такіх партызан у нас, на Беларусі, шмат было ў вайну. Трыста тысяч! Усе савецкія людзі, чым маглі, дапамагалі Чыр-

НЯХАЙ КВІТНЕЕ БЕЛАРУСЬ!

Дарагія беларускія жанчыны, сяброўкі!

Ад імя кіргізскіх жанчын сардэчна віншую Вас з Вашым вялікім святам — 40-годдзем утварэння Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі. Свята братняга беларускага народа з'яўляецца і святам кіргізаў, якія поплич будуюць сваю светлую будучыню — камунізм.

Я добра знаёма з гераінямі працы — жывёлаводамі Вашай рэспублікі. Нашы калгасныя даяркі вельмі цікавяцца вопытам даярак Беларусі Занеўскай. Зубаравай і іншых. Нашы калгасы атрымліваюць зробленыя ў Вашай рэспубліцы трактары, аўтамашыны і розныя станкі. Яны добрыя якасцю. Мы іх прымаем як дапамогу нам. У сваю чаргу Кіргізія адпраўляе на Беларусь прадукцыю як цяжкай прамысловасці, так і сельскай гаспадаркі.

Няхай працоўныя поспехі жанчын Беларусі яшчэ прымножацца! Няхай квітнее братняга Беларускага рэспубліка!

Бакый МУСУРАЛІЕВА,
чабан калгаса імя Леніна Ак-Талінскага раёна Цянь-Шаньскай вобласці Кіргізскай ССР, Герой Сацыялістычнай Працы.

АД СОНЕЧНАГА АЗЕРБАЙДЖАНА

Дарагія беларускія сёстры!

Віншую Вас ад імя ўсіх жанчын Азербайджана з Вашым вялікім нацыянальным святам.

Беларусі 40 год! Сваё шчасце, радасць беларускі народ заваяваў у цяжкіх баях і ў гэтым дапамагалі яму ўсе народы вялікай Савецкай краіны.

І мой муж Герой-вызваліцель Брэста, гвардыі маёр Ібрагімаў змагаўся на беларускай зямлі. Там ён быў цяжка паранены і страціў самае дарагое для чалавека — вочы. Няхай ён жыве ў сэрцах беларускага народа.

Няхай жыве ў вечным шчасці Савецкая Беларусь!

Асія ІБРАГІМАВА — ГУСЕИН-ЗАДЭ.

СЭРЦА НЕ ХОЧА СПАКОЮ

В. ПЛЕШАВЕНЯ

вонай Арміі. Ну і я не сядзела, склаўшы рукі. Назапашвала для партызан прадукты, вопратку... Іншы раз і лістоўку занясеш, куды трэба... Сыноў дваіх у партызаны паслала, а трэці ў арміі быў. Дваіх сыноў так і не дачакалася з вайны...

Пасля размовы з Гарэцкай Таня яшчэ больш зацікавілася беларускімі партызанамі, пра якіх шмат і з захапленнем чы-

тала, але асабіста не сустракалася.

Вялікае ўражанне зрабіў на Таню і расказ пра беларускі «шоўк» — кучаравы, залацісты лён, які Ганна Савельеўна пачала вырошчваць на калгасным полі яшчэ ў 1937 годзе. Зараз у яе багаты вопыт. Зорка Героя на грудзях — сведчанне майстэрства ільнаводкі.

...А праз некалькі дзён Ганна Савельеўна вярнулася з Мінска ў свой родны калгас. Яе з радасцю сустрэлі сяброўкі, з якімі яна ўжо з дзесятак год працуе поплич. У 1948 годзе яны вырашцілі па 7,2 ц семя і па 9 ц валакна на кожным з трох гектараў. Тады гэта быў подзвіг, асабліва, калі ўлічыць, што калгас «Расоны» толькі ўзнімаўся на ногі. Ільнаводам усё даводзілася рабіць уручную, без машын. І гэта не засталася незаўважаным. Партыя і ўрад прысвоілі Ганне Савельеўне Гарэцкай высокае званне Героя Сацыялістычнай Працы, а члены яе звяна атрымалі ордэны і медалі.

У звяне Гарэцкай ёсць і пажылыя, і маладыя жанчыны. Некаторыя працуюць ужо самастойна ды так, што часам ставяць у «няёмкае» становішча сваю настаўніцу. Летась Ганну Гарэцкую выклікала на спа-

борніцтва яе былая вучаніца Алена Чубчанка. Ведаючы настойлівы характар Алены, Гарэцкая пільна прыглядалася да работы сваёй маладой «саперніцы» і вырашыла не адставаць. Але ў звяне Алены лён усё ж урадзіў лепш. Шчыра кажучы, Ганна Савельеўна не пакрыўдзілася. Яна нават ганарылася Аленай, бо такі ўжо характар у савецкага чалавека: радавацца не толькі свайму поспеху.

Спаборніцтва разгарэлася з новаю сілай. Гарэцкая не думала здавацца. І сёлета ўперад зноў вышла яна: відаць, вопыт і веды ўзялі верх. Сёлета звяно Ганны Савельеўны на кожным з 19 гектараў атрымала па 5 ц семя і прыкладна па 7 ц валакна.

— Усё звяно дабівалася поспеху настойлівай працы, — з гонарам расказвае Гарэцкая. — І Ніна Леванова, і Мар'я Шпакова, і Люба Мурзо, і Фіма Адамовіч душу ўкладвалі ў справу. Свой поспех звяно прысвячае слаўнаму 40-годдзю Савецкай Беларусі.

...Уладарна крочыць неабсяжнымі прасторамі ўраджайная калгасная восень. Апусцелі палі, пахаладзела ў паветры, але пацяплела ў сэрцах людзей, бо калгасныя засекі завалены добром: залацістай збажыной, пахучай бульбай, смачнымі яблыкамі.

Далёка рушыў сёлета і калгас «Расоны». У кожным доме прышла радасць — вялікая, шчырая, невычэрпная.

На кожным кроку відаць у калгасе перамены. Вунь пабеглі да хат новенькія слупы з правадамі. Адны з іх нясуць электрычнасць, другія — голас радыёдыктара. У калгасным цэнтры вырас клуб...

Грамадскі двор, дзе летась стаялі толькі сеялкі ды плугі, запоўнілі сёлета трактары, камбайны і іншыя «сур'ёзныя» машыны, якія далі калгасу магчымасць хутчэй і лепш выконваць палявыя работы.

На прысядзібным участку Ганны Савельеўны стаіць новы домік пад шыферным дахам. Сёлета яе малады сад прынёс першыя плады.

Гарэцкай — 58 год. Але яна яшчэ поўная сіл і натхнення. Калі ж хто часам скажа жартам, што ёй пара на адпачынак, яна строга і рашуча адказвае:

— Маё сэрца не хоча спакою... Хіба магу я жыць без калгаса, які вывеў мяне ў людзі, узняў да вяршынь чалавечага шчасця?

Многа сяброў у Ганны Савельеўны. І такіх, што працуюць побач, і такіх, як Таня Бухавецкая, якія, аднойчы сустрэўшы Ганну Савельеўну, не забудуць яе добрае імя...

А, магчыма, — не толькі ў нашай краіне. А і за рубяжом, напрыклад, у братняй Польшчы, дзе Гарэцкая пабывала ў гасцях.

Авяр'ян ДЗЕРУЖЫНСКІ

Цвіці, Беларусь!

Ляціць наша песня ад края да края,
Ляціць на шырокі прастор.
А нам падпявае зямля маладая
І ветрык ласкавы, і бор.

І лашчыць блакітнае светлае ранне
Агністага сонца прамень.
Рэспубліка наша, ты ў новым убранні
Святкуеш свой радасны дзень!

Цябе мы ўзнялі сваімі рукамі
І грэлі сваёй цеплынёй.
Цвіці, Беларусь, і красуйся вякамі
Са ўсёю савецкай зямлёй.

На здымку: новы дом на рагу вуліцы
Даўгабродскай і праспекта імя Сталіна.
У авале — гэты ж раён у першыя дні
пасля вызвалення Мінска ад нямецка-
фашысцкіх захопнікаў.

Фота І. Шышко.

Нам 40 год

Дарагі чытач, ты, напэўна, памятаеш бульбяныя палі на рагу вуліц Даўгабродскай і былой Савецкай. А зялёнае жыта сярод руін на цэнтральных вуліцах Мінска? А груды шчэбеню, зараслі бур'яну на месцы калісьці ажыўленых вуліц Гомеля? А мёртвы Еіцебск, Полацк? Такія сляды пакінуў на нашай зямлі двухногі звер, імя якому — фашызм.

Здавалася, не менш дзесяцігоддзя трэба толькі на тое, каб расчысціць вуліцы ад завалаў.

Мінула трынаццаць пасляваенных год. Прыемна глянуць цяпер на нашы гарады. Яны адбудоўваліся, памаладзелі, апраўніліся ў зеляніну паркаў і садоў, упрыгожыліся новымі шматпавярховымі будынкамі, ператварыліся ў вялікія прамысловыя і культурныя цэнтры. Асабліва папрыгажэў Мінск — сталіца Беларусі.

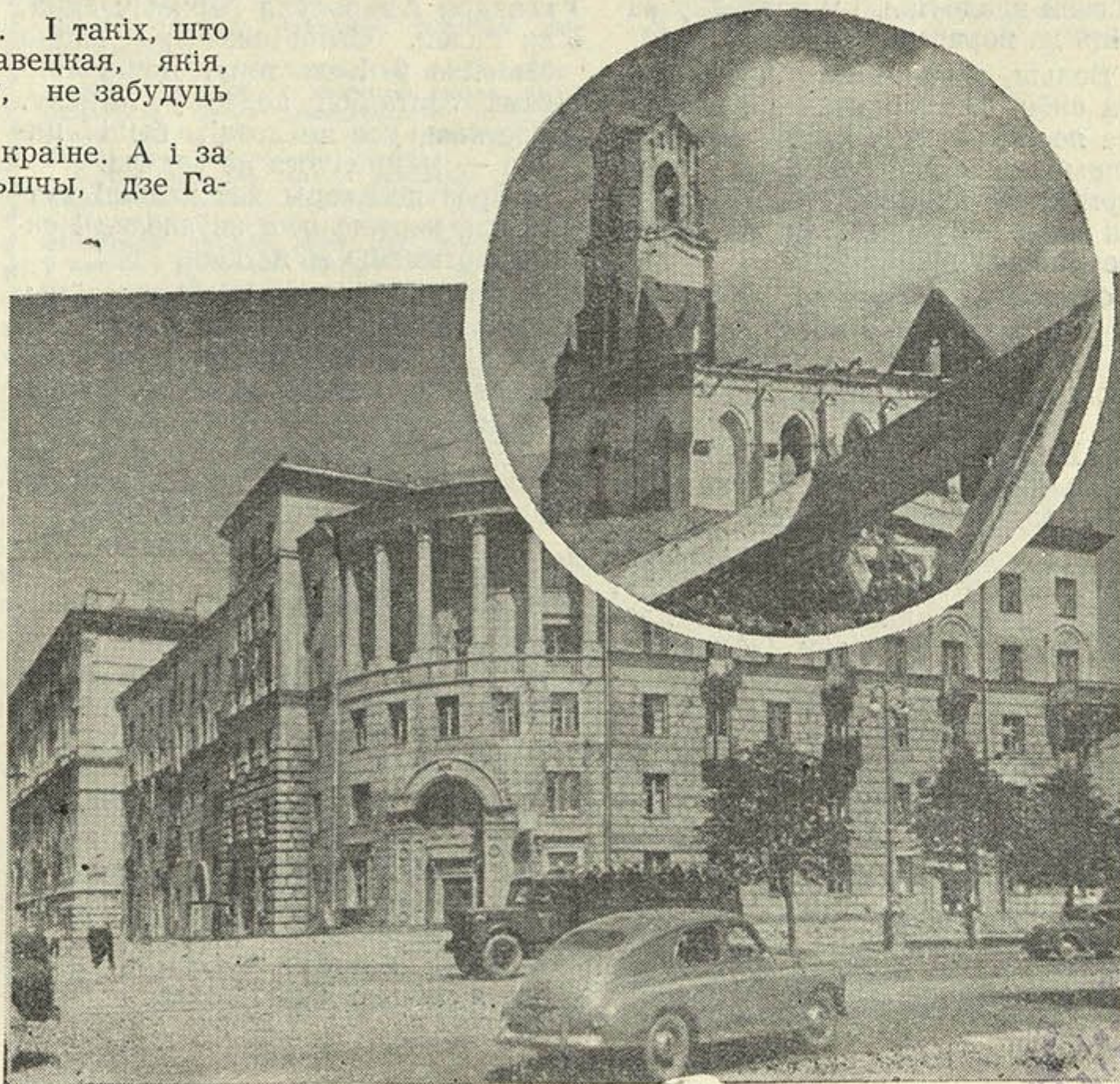
У шпаркім росце нашых гарадоў — трыумф нашай будаўнічай індустрыі. Дарэвалюцыйная Беларусь не ведала ніякай будаўнічай тэхнікі, адсталай была прамысловасць будматэрыялаў. У 1913 г. на Беларусі было выпушчана толькі 46 мільёнаў штук цэглы, або ўдвая менш, чым выпусціў Віцебскі камбінат будматэрыялаў за 1957 год. За 40 год вытворчасць цэменту павялічылася ў 16 разоў. За 22 дні нашы заводы даюць столькі ж цэменту, колькі выпускалі заводы дарэвалюцыйнай Беларусі за год. Цяпер мы трэцяя ў Саюзе па выпуску цэменту, цэглы, аконнага шкла, дзелавай драўніны, піламатэрыялаў, чацвёртае месца займаем па вытворчасці шыферу, чарапіцы.

Армія будаўнікоў рэспублікі налічвае больш ста тысяч чалавек. У яе радах выраслі і выхаваліся знатныя будаўнікі, Героі Сацыялістычнай Працы Д. Булахаў, Мар'я Макаравіч, С. Місунаў, І. Марілеўцаў. На будоўлях рэспублікі працуе больш 200 экскаватараў, 264 бульдозеры і скрэперы, каля 500 вежавых і аўтамабільных кранаў, некалькі тысяч аўтамашын і іншыя механізмы.

Камуністычная партыя заўсёды стаіць на варце інтарэсаў народа, няспынна клапаціцца аб быце працоўных, аб паскарэнні жыллёвага будаўніцтва.

За 1944—1957 гады дзяржаўнымі і кааператыўнымі арганізацыямі і гарадскім насельніцтвам адноўлена і пабудавана 11,5 мільёна квадратных метраў жыллой плошчы, а сёлета будзе пабудавана звыш 1 мільёна квадратных метраў.

У канцы мінулага года ў Мінску было 2.200 тыс. квадратных метраў жыллой плошчы, амаль у 8 разоў больш, чым было ў 1918 годзе. К 1960 году працоўныя Мінска атрымаюць амаль 33 тысячы кватэр, разлічаных на пасямейнае засяленне, — амаль палавіну той плошчы, якую мае горад сёння.

АНДРЭЕЎНА больш гаварыла пра сваіх таварышаў-партызан, пра тое, як яны немцаў білі, як баранілі нашых, савецкіх людзей і як потым вораг усё ж дачакаўся расплаты за свае крывавыя справы...

— Ну, а вы, Андрэеўна? Як вы папалі да партызан?

— Яны самі да мяне прышлі. У маёй хаце быў партызанскі штаб. А ў кладоўцы склад патронаў і ўсякай зброі быў...

— А немцы дзе былі ў гэты час?

— Немцы? Немцы былі за рэчкай, за Пцічам. На другім беразе. Але яны баяліся партызан...

— І што вы рабілі ў партызан?

— Што я там асаблівае рабіла... Варыла ім есці, мыла бялізну, латала, шыла. А то па заданню хадзіла...

— Колькі ж вам тады гадоў было?

— Ды, мусіць жа, пад шэсцьдзесят было ўжо. Зараз мне семдзесят пяць... Але гэта і добра было. Пайду сабе, старая баба, што мне трэба выгляджу, выпытаю, ды і прыйду сабе назад, раскажу ўсё партызанам... А мужчына ж, вядома, гэтак не прайшоў бы. Яго адразу б, калі не немцы, дык паліцаі схпілі б... А мне што... Я — баба, мне лягчэй было...

І каб не ведаў вайны, дык сапраўды можна было б падумаць, што гэтай старой жанчыне ўсё ўдавалася так лёгка і проста: і партызанскі штаб трымаць у сваёй хаце, і зброю хаваць у сваёй кладоўцы, і ў разведку хадзіць да ворага...

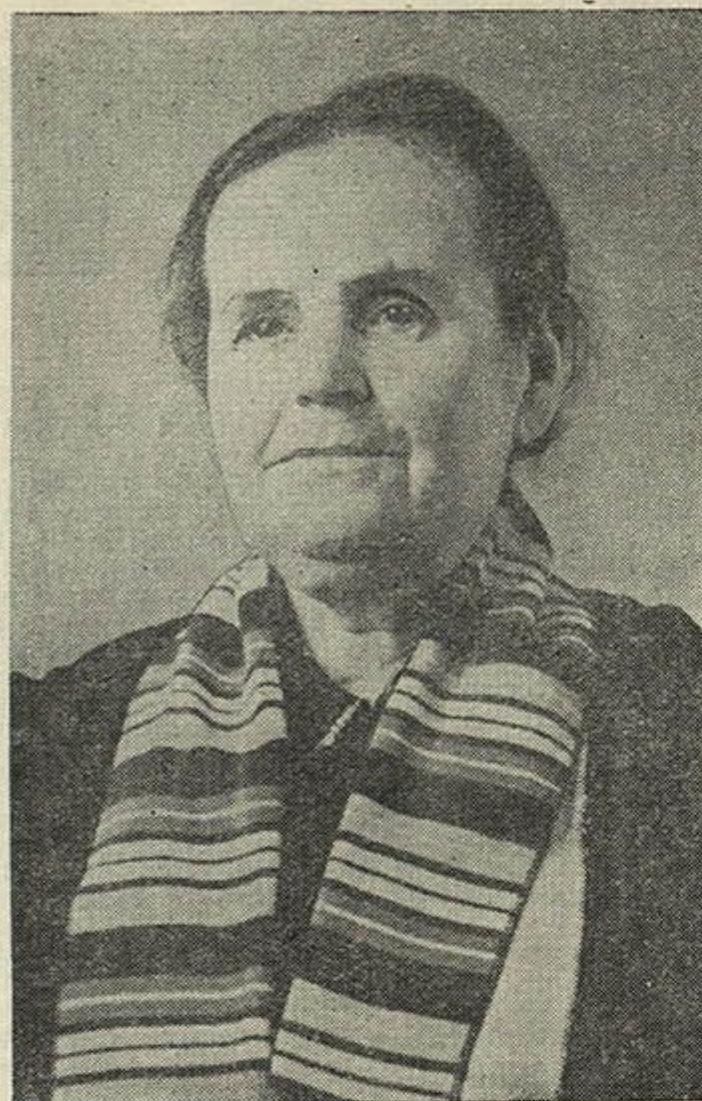
Больш, чым сама Андрэеўна пра сябе ўспамінала, разказвалі пра яе людзі, для каго ў тыя жудасныя часы яна сапраўды была карміліцай і паіліцай. Ды ў дадатак яшчэ — усебачнымі вачыма і ўсечуйнымі вушамі...

Фашысты, як толькі ўварваліся ў Філатаўку — вёску, дзе жыла Андрэеўна, так і пачалі ўсё месці пад мятлу: свіней, сала, курэй... Уваліліся і ў хату Андрэеўны. Пераварнулі і вытраслі ўсё дабро з куфра, аблазілі камору, прыстрэлілі двух парсючкоў...

Не сцярпеў усяго гэтага гаспадар Аляксандры Андрэеўны. Як і некалі дзед Талаш, кінуўся на ворагаў, схпіў стрэльбу... Аж ворагі, і тыя на нейкі момант аслупянелі...

Але што б ён зрабіў адзін супроць паўдзiesiąтка ўзброеных эсэсаўцаў?

Андрэеўна кінулася да мужа. Суседзі таксама. «Няхай бяруць! Няхай яны падавяцца! А то ж усю вёску праз цябе скатуюць і зруйнауюць... А ты ім што зробіш? Ці ты зможаш?»

АНДРЭЕЎНА

І сапраўды збілі старога... Праз пяць дзён памёр. Засталася Аляксандра Андрэеўна Юркевіч адна, як палец. Сына-інжынера вайна захапіла ў Беластоку. Дочкі таксама засталіся недзе ў Мінску. Дзе яны, усе яе дзеці, былі цяпер — маці нічога не ведала.

Праз некаторы час пайшлі чуткі пра партызан, а неўзабаве і самі партызаны аб'явіліся.

Прышлі ў хату да Андрэеўны, паглядзелі — падыходзіць па ўсім: і стаіць з краю вёскі, і гаспадыня, вядома, шчыры чалавек, свой, савецкі.

— Маўчаць, гаспадыня, умееш? — звярнуўся да Андрэеўны, відаць, старшы сярод іх.

А яна на гэтае яго пытанне ўсяго толькі і адказала:

— Са свайго языка спусціш — на чужым не зловіш.

Так і заснаваўся ў хаце Андрэеўны Палескі падпольны абком партыі і штаб партызанскага злучэння.

... І сапраўды Андрэеўна ўмела маўчаць. Не задаючы ніякіх пытанняў, перш за ўсё дастала са скрыні мужаву бялізну і аддала яе партызанам.

— Змяніцеся, хлопчыкі, а вашу я памыю ды залатаю.

А тым часам у печы гарэлі ўжо дровы, варылася капуста і кіпеў чыгунок бульбы...

— Ну, хлопчыкі, за стол! Падмацуецца ды і рабіце сваю справу...

І так павялося. Андрэеўне не трэба было нічога загадваць. Што трэба было рабіць, яна ведала сама. Здаецца, ніхто нічога і не гаварыў, а яна, адлучыўшыся на гадзіну з хаты, прыйдзе дадому і скажа камандзіру злучэння Івану Дзмітрыевічу Вятрову:

— Неспакойна, Мітравіч, за Пцічам. Немцаў яшчэ пад'ехала.

— А ты адкуль ведаеш?

— А я малачай на бульбе рвала, дык немцаў на той бок рэчкі на матацыклах аж больш паўсотні праехала.

— Дзякуй, Андрэеўна... Нам гэта вельмі важна ведаць.

Другі раз яна варочалася дадому позна ўжо вечарам: уся адзежа парваная, рукі і твар у пісугах.

— Андрэеўна, што з табою? Дзе ты была?

— От, дзе была, там няма. Паслухай лепш, камандзір, што я табе скажу...

І яна паведамляла такія звесткі, якія мог атрымаць толькі спрактыкаваны разведчык.

— Ды адкуль табе гэта вядома?

— А я, Мітравіч, паўзком, паўзком... Падпаўзла да іхняга дота... Я нічога б, вядома, не зразумела, але там былі і гэтыя нашы сабакі-паліцаі... Дык вось немцы ім загадвалі.

Андрэеўна была сваім чалавекам. Яе не адпраўлялі з хаты нават і тады, калі ў штабе камандвання ішло пасяджэнне. Яны там вырашаюць свае справы, а яна моўчкі робіць сваю справу: тупае каля печы або бялізну ім мые ці зашывае. Вярнуліся ж хлопцы з задання — не пазнаць: усё на іх парванае, усё нібы з балота: ведама, і на жываце давялося паўзці і ўсяк...

... Тым часам немцы збіралі сілы. Філатаўка і ўсе суседскія вёскі вось-вось маглі аказацца ў варожым калыцы. Партызанам неабходна было адступіць у лес...

А Андрэеўну ў гэты час зваліў тыф...

Так у гарачцы папала і да немцаў. Яе білі, катавалі (яшчэ і цяпер відаць сляды тых здзекаў) і дапытваліся аднаго:

— У цябе быў штаб?

— Не.

— Партызаны ў цябе былі?

— І вы ў мяне былі. Дык што, я вінавата?

— Назаві імёны камандзіраў...

Жак 40 год

...Збітую да паўсмерці, яе завезлі і кінулі ў бабруйскія баракі, запоўненыя такімі ж змучанымі і скатаванымі савецкімі людзьмі... А там зноў білі і дапытвалі...

З бабруйскіх баракаў яна папаала ў Глушк, у бальніцу... А калі крыху ачуныла, яе, як і ўсіх гэтакіх, як яна, «злачынцаў», выгналі на замяніраваную дарогу. Андрэеўна ўцякла з-пад нямецкага канвою.

І зноў дабралася да сваіх, да партызан. Зноў стрэлася са сваімі...

Гэта быў вельмі шчаслівы дзень у жыцці Андрэеўны...

— Прышла я да іх... А яны мне так рады, так рады. Ведама, колькі не бачыліся. Вятроў загадаў адразу ж адзежу іншую мне даць. «Не кідаеш, — жартуе, — ты свае натуры. Зноў цягнеш яе за сабой...». Гэта ён наконт таго, што я дабілася ўсё-такі да іх... А я кажу яму: «Як жа яе кінеш, Мітравіч, гэтую сваю натуру... Няхай ужо так і цягнецца...».

І добры смех дрыжыць у вачах старой Андрэеўны... Колькі год прайшло з тых партызанскіх часоў, а яны ёй такія блізкія... Быццам учора ўсё было...

— Дзівацца з мяне, чаму я ў Мінск не пераязджаю да дочак. Кажуць, каму-каму, а вам бы кватэру ўжо выстараліся б... Ды, пэўна ж, што выстараліся б. Некалі ж, калі ўсім штабам былі ў маёй хаце, дык і я ж старалася... А ў хаце маёй у той час давалася быць не толькі Івану Дзмітрыевічу Вятрову, быў там і Мікалай Яфрэмавіч Аўхімовіч, Мікалай Іванавіч Малінін і Васіль Іванавіч Казлоў прыязджаў... Але шкада мне пакідаць сваю старую хату-партызанку, шкада развітвацца з наседжаным месцам... Тут у мяне і кароўка, і агарод, і сад. І лес пад бокам. Можна сказаць, ступіў з парога — дык тут табе і ягадка, якая хочаш, і грыбок... І не адно гэта. Тут жа ў вайну кожнае дрэва пільнавала і ратавала нас ад смерці... Тут жа кожная бяроза, кожная хвоя — мне нібы сястра родная...

...Мы яшчэ доўга сядзім і гутарым з Андрэеўнай аб усім на свеце... А ў галаве ў мяне неадступна гучыць матыў любімай усімі партызанамі песні:

«Эх, бярозы і сосны,
Партызанскія сёстры...»

І я так добра разумею старую партызанку Андрэеўну...

Е. НАТАЛЬІНА.

Капаткевіцкі раён.

Уборка кукурузы ў калгасе імя Сталіна Гомельскага раёна.

Ва ўмовах царскай Расіі Беларусь была адсталай паўкалоніяй. У пошуках лепшай долі за 50 год, якія папярэдні алірэвалюцыі, з беларускай вёскі выехалі ў розныя краіны зямнога шара больш аднаго мільёна 387 тысяч чалавек, не лічачы выехаўшых з імі дзяцей. Не меў селянін шчасця на роднай зямлі: на 664 тысячы сялянскіх двароў прыпадала толькі адна трэць зямельных угоддзяў, а астатнія землі належалі чатыром тысячам памешчыкаў.

Савецкая ўлада перадала сялянам Беларусі 12 мільёнаў дзесяцін зямлі, якая належала раней памешчыкам і капіталістам. Сапраўднае шчасце сялянства пазнала пры калгасным ладзе.

Вайна спыніла нашу мірную працу. Акупанты нанеслі гаспадарцы рэспублікі велізарныя страты, якія дасягалі 75 мільярдаў рублёў. Але мы перамаглі і ў вайне і ў працы. Мінула 13 пасляваенных год, і Беларусь, як волат, устала з руін.

У нас створана буйная механізаваная сельскагаспадарчая вытворчасць: 3 909 калгасаў і 165 саўгасаў. Сельская гаспадарка забяспечана магутнай тэхнікай: на палях Беларусі працуе каля 44 тысяч трактараў (у 15-сільным вылічэнні), 11 тысяч збожжавых камбайнаў, дзесяткі тысяч іншых сельскагаспадарчых машын. Цяпер у нас пасяўных плошчаў амаль

на 1 мільён гектараў больш, чым было ў 1913 годзе. Беларусь значна павысіла вытворчасць тэхнічных культур. Калі ў 1913 годзе было атрымана 33 тысячы тон льновалакна, то ў 1957 годзе — было 77,2 тысячы тон. бульбы сабрана амаль у тая больш. У 1958 годзе мы атрымалі масла жывёльнага і мяса амаль столькі ж, колькі за ўсю пятую пяцігодку.

Сельская гаспадарка Беларусі займае дастойнае месца. Яна займае другое месца ў СССР па вырабу льновалакна. Мы ўсё больш пастаўляем бульбы, гародніны, мяса, малака і іншых прадуктаў харчавання і сыравіны для прамысловасці.

За апошнія 4 гады калгасы і саўгасы рэспублікі ўзнялі вытворчасць збожжавых культур у 1,5 раза, льновалакна — у 3,6, цукровых буракоў — у 2,9 і бульбы — больш чым у 1,6 раза.

У 1957 г. па ўсіх катэгорыях гаспадарак на сто гектараў сельскагаспадарчых угоддзяў было вытворана мяса 59 цэнтнераў супроць 35 цэнтнераў у 1953 годзе, малака — 261 цэнтнер супроць 178 цэнтнераў у 1953 годзе.

На душу насельніцтва ў гэтым годзе прыпадзе прыкладна 350 кг малака. Гэта значыць, што Беларусь ужо ў 1958 годзе дагоніць ЗША па вытворчасці малака і ў бліжэйшыя гады — па вытворчасці мяса.

3 году ў год растуць прыбыткі калгасаў. У 1957 годзе яны ўзраслі ў параўнанні з 1949 годам у 9 разоў і склалі 3 800 мільёнаў рублёў. Грашовыя прыбыткі калгаснікаў у сярэднім на адну сям'ю павялічыліся за апошнія чатыры гады амаль у 2 разы.

У калгасах і саўгасах працуе каля 70 тысяч спецыялістаў з вышэйшай і больш чым 100 тысяч з сярэдняй адукацыяй.

За поспехі, дасягнутыя ў развіцці сельскай гаспадаркі Беларусі ў пасляваенныя гады, Прэзідыум Вярхоўнага Савета СССР узнагародзіў ордэнамі і медалямі Савецкага Саюза 9065 перадавікоў калгаснай вытворчасці, у тым ліку 3704 жанчыны.

Званне Героя Сацыялістычнай Працы прысвоена 76 перадавікам сельскай гаспадаркі рэспублікі, з іх — 43 жанчынам.

Калгас імя Гастэлы Мінскага раёна — адзін з перадавых у рэспубліцы па надою малака.

На здымку: адна з лепшых даярак калгаса Валянціна Гарачка злівае малако.

Сяброўскія шаржы
і замалёўкі А. Волкава
і У. Корбана

Ганна ЯЗУВЧЫК

(вучоная-мікрабіёлаг)

Нямала Вы змаглі Радзіме даць,
Бо доследы у Вас карысныя і многія,
Таму і хочацца сягоння пажадаць
Вам поспеху ў жыцці і ў мікрабіялогіі!

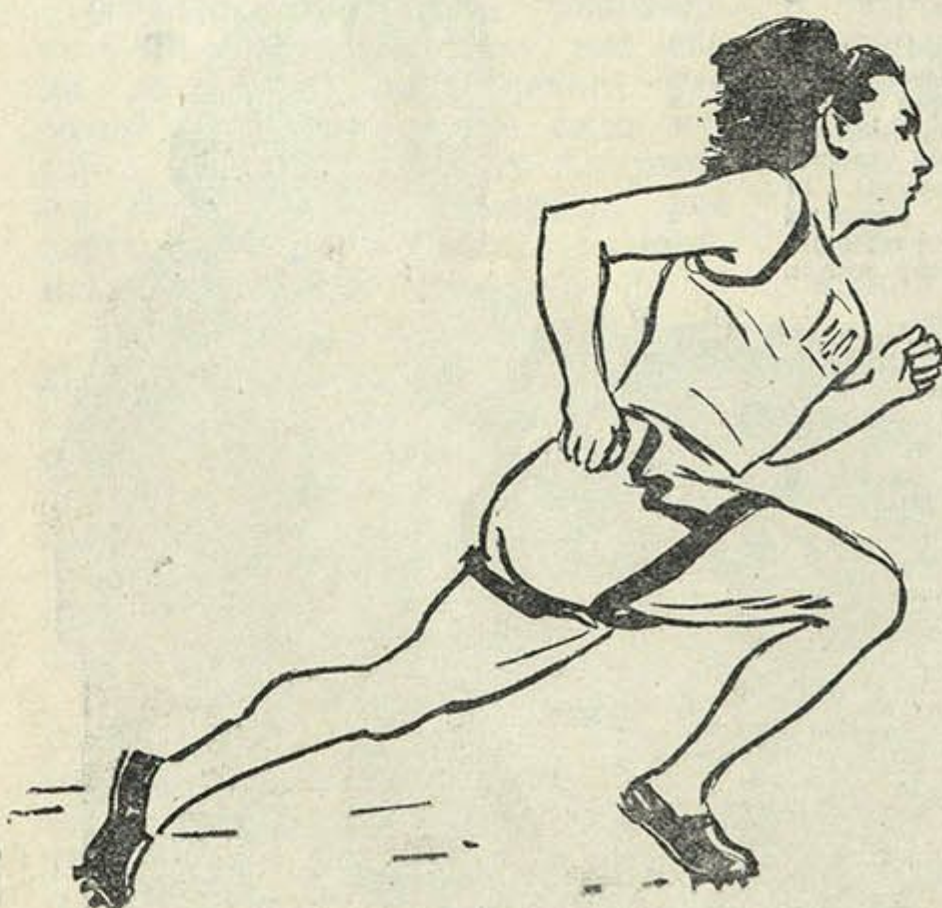
Уладзіслава ЛУЦЭВІЧ

(дырэктар музея Янкі Купалы)

Сяброўка верная вялікага паэта,
Вялікай скарбніцы адданы вартавы!
Што Янкам сказана, што спета,
Сабралі вы усё, бо з намі ён, жывы,
Правафланговы у пісьменніцкім

атрадзе.

Вялікі дзякуй Вам, вялікі, цёпла
Уладзя!

Замыслам сваім
іх шчасця і рада

Фруза ЗЯНЬКОВА

(Герой Савецкага Саюза, кіраўнік о
скай падпольнай камсамольскай
нізацыі)

Гарэла зямля у фашыстаў пад пя
І зніклі яны, як смуродны той д
З такімі хлапцамі, з такімі дзяўча
Любому агрэсару дыхту дадзім
І зможам адбіць нападзенне люб
Вітаем, таварыш! Вітаем героя!

Мар'я МАКАРЭВІЧ

(Герой Сацыялістычнай Працы,
брыгадзір комплекснай брыгады
будтрэста № 1 г. Мінска)

Вядомы герой, брыгадзір, будаўнік
У гэтым, уласна, і ўся яна.
Героя вітае народ-працаўнік,
Героя — Марыю Касьянаўну!

Вольга КРАСКОЎСКАЯ

(старшыня Ждановіцкага сельсавета,
дэпутат Вярхоўнага Савета БССР)

Сардэчна вітаць Вас сягоння мы
рады.

І дзякуй Вам кажа савецкі народ.
На першай ступені Савецкай улады
Вы цвёрда стаіце каторы ўжо год!

Елізавета ЕРМАЛАЕВА

(чэмпіёнка Еўропы і СССР па бегу
на 800 метраў)

Гарачае сэрца і шпаркія ногі
Вас вывелі, Ліза, на шлях перамогі.
І зараз, падкрэслішы ісціну гэта,
Жадаем Вам стаць чэмпіёнкаю свету!

Ядзвіга НОВІК

(пенсіянерка, член КПСС з 1919 г.,
удзельніца грамадзянскай вайны)

Вы бачылі нямала на вяку
І ў барацьбе не сталі на калені.
Нам радасна паціснуць Вам руку,
Якую паціскаў калісьці Ленін!

мы ад сэрца вітаем,
ці шчыра жадаем!

Анастасія КУПРЫЯНАВА

(маці Героя Савецкага Саюза Пятра Купрыянава, у яе загінула 4 сыны на фронце Айчыннай вайны)

Вось гэта сапраўдная маць-героіня!
Ізноў мы гатовы падкрэсліць, ізноў:
Такіх нарадзіла Савецкай краіне
Магутных, бясстрашных,
герою-сыноў!

Іх зараз няма, апусцела ў хаце,
За шчасце людское яны паляглі.
Прыміце ж за дзетак, радзімая маці,
Вялікі паклон наш, паклон да зямлі!

Лідзія РЖЭЦКАЯ

(народная артыстка СССР)

Глыбокі Ваш талент, скажу без прыкрас,
Ён мае уласную рысу.
Вітаем ад сэрца сягоння мы Вас —
Народную нашу актрысу!

Ганна КУМЕЦ

(старшыня калгаса-мільянера імя Варашылава Навагрудскага раёна)

Вас радасна вітаць сягоння мне!
Стаіце Вы на важнай справе
І так працуеце, што неўзабаве
Амерыка зайздросціць Вам пачне!

Тацяна ЯКАЎЛЕВА

(галоўны ўрач Мінскай дзіцячай бальніцы № 2)

Той, хто ставіцца з любоўю
Да дзіцячага здароўя, —
Самы лепшы чалавек.
Мы сардэчна Вас вітаем
І ад сэрца Вам жадаем
Шчасця, радасці на век!

Варвара СЦЕПАНЕНКА

(заслужаная настаўніца школы БССР, загадчыца Борка-Вялевіцкай пачатковай школы Чырвонаслабодскага раёна Мінскай вобласці)

«З усмешкамі вясёлымі
Спяшаемся у школу мы.
А вось ідзе настаўніца ў клас.
Падручнікі нясе яна...»
Варвара Цімафееўна!
Дазвольце прывітаць сардэчна Вас!

Валянціна КАРОТКАЯ

(Герой Сацыялістычнай Працы, ільняводка калгаса «XVIII партэ'езд» Талачынскага раёна)

Вы лёну далі на мільёны кашуль
І поспех у Вас безумоўны,
Таму і падзяка ідзе адусюль
Да Вас, Валянціна Пятроўна!

Ларыса АЛЕКСАНДРОЎСКАЯ

(народная артыстка СССР)

Вас абagnaць ніхто не змог,
Бо талент Ваш бясспрэчны!
Жадаем новых перамог
І маладосці вечнай!

Ілья ГУРСКИ

ПАРАСКА ГАЛУЗА

Пісьменнік Ілья Гурскі працуе над раманам аб Кастрычніцкай рэвалюцыі на Беларусі. У аснове рамана — гістарычныя факты і падзеі, пачынаючы з лютаўскай буржуазна-дэмакратычнай рэвалюцыі ў Петраградзе, на Беларусі і Заходнім фронце і канчаючы кастрычніцкімі днямі, першымі дэкрэтамі Савецкай улады і ўтварэннем Беларускай ССР.

Друкуем урывак з рамана.

Сяргею Галавіну праз тэлеграфіста Стаўкі Уласа Будніка ўдалося 27 жніўня пазна ўвечары паведаміць Міхаілу Васільевічу Фрунзе і Аляксандру Фёдаравічу Мяснікову аб пачатку контррэвалюцыйнага карнілаўскага мецяжу. 28 жніўня было склікана пасяджэнне Выканаўчага камітэта Мінскага Савета і фронтавога камітэта, дзе быў створаны «Часовы рэвалюцыйны камітэт Заходняга фронту», на чале якога стаў Фрунзе.

— Перш за ўсё, — вызначаючы задачы рэвалюцыйнага камітэта, гаварыў Міхаіл Васільевіч, — неабходна адразу ж устанавіць кантроль над перамяшчэннем войск, над поштай, тэлеграфам і тэлефонам. Вайсковым часцям трэба даць указанне быць напалатова для сумеснага выступлення, калі гэта спатрэбіцца.

Далей, заклікаў насельніцтва Мінска і ўсёй прыфрантавой паласы арганізаваць мітынгі і сходы, быць пільнымі, каб не даць сілам контррэвалюцыі падставы да крозепрапіцця.

Усюды ствараць атрады Чырвонай гвардыі.

Накіраваць сваіх прадстаўнікоў у Оршу, Жлобін і Бабруйск для арганізацыі рэвалюцыйных сіл супроць карнілаўшчыны.

Агітатарам выкрываць таксама і палітыку Керанскага, як палітыку непаслядоўнасці, баялівасці і тайнай дапамогі Карнілаўцаў.

Фрунзе падышоў да карты і, глянуўшы на яе, працягваў:

— Важна таксама адрэзаць сувязь Паўднёва-Заходняга фронту, Кіева з Магілёвам, а таму неабходна ў Гомель паслаць чалавека, каб падказаць гомельскім большавікам быць напалатова. Праз Гомель — Калінкавічы — Жлобін прыхільнікі Карнілава на Паўднёва-Заходнім фронце могуць накіроўваць войскі ў Стаўку і Петраград. Карацей кажучы, задача большавікоў Беларусі і Заходняга фронту заключаецца ў тым, каб ізаляваць Стаўку ад фронту і не прапусціць у Петраград і Маскву ні аднаго контррэвалюцыйнага эшалона з Заходняга і Паўднёва-Заходняга фронтоў. Разграміць змову ў яе ўласным логаве — у Магілёве. Для гэтага ў нас

ёсць сілы, трэба толькі ўмець іх скарыстаць.

На гэтым пасяджэнне «Часовага рэвалюцыйнага камітэта Заходняга фронту» было закончана. Сур'ёзнасць моманту патрабавала дзейнічаць энергічна і арганізавана, каб падняць народ на барацьбу з контррэвалюцыяй. У гарадах на прадпрыемствах праходзілі мітынгі і сходы, ствараліся атрады Чырвонай гвардыі. Для кіраўніцтва атрадамі Чырвонай гвардыі ў Мінску на чале з Фрунзе быў арганізаваны «Штаб рэвалюцыйных войск па барацьбе з карнілаўшчынай».

У Гомель Фрунзе накіраваў Галузу. З ім паехала і Параска, якая стала яго другам. «Куды ты педзеш, туды і я. Калі заб'юць, дык няхай забіваюць абаіх: не хачу ў другі раз заставацца ўдавою», — заявіла яна.

У Палескім камітэце Галуза, як параў яму Фрунзе, звязалася з Якубам Несцяровічам, прафесіяналам — рэвалюцыянерам, «цвёрдакаменным» большавіком, які ў свой час сядзеў у Шлісельбургскай крэпасці. Несцяровіч раскажаў яму пра падзеі ў Магілёве, які стаў другім Версалем, пра тое, што робіцца ў Мінску. Важна было не прапусціць карнілаўцаў у абедзве сталіцы.

Расказваючы, Несцяровіч у задуменні кусаў вусы і царабіў сваю бародку. Раптам, ускінуўшы галаву з пасівелай шавялюрай, нахмурыў бровы і сурова прамовіў:

— Яны не пройдуць! Касцьмі зляжам, а не прапусцім у Петраград і Магілёў ні аднаго эшалона карнілаўцаў.

Характэрнай рысай Несцяровіча была яго выключная дэлавітасць. У адзін дзень ён падняў усіх на ногі, стварыў у Гомелі «Камітэт рэвалюцыйнай аховы» і сам яго ўзначаліў, узяў пад нагляд тэлеграф, тэлефон, чыгуначную станцыю, выставіў заставу на Кіеўска-Пецярбургскай шашы. На прадпрыемствы і ўстановы паслаў людзей для правядзення мітынгаў і сходаў, арганізацыі атрадаў Чырвонай гвардыі.

У парку князя Паскевіча адбыўся гарадскі мітынг, у якім прынялі ўдзел тысячы рабочых і салдат гарнізона. На мі-

тынг выступіў Несцяровіч. Рэзка асудзіўшы здрадніцкую ролю згодніцкіх партый, ён заклікаў рабочых і салдат узяцца на барацьбу з карнілаўшчынай.

— На карту пастаўлена быць ці не быць Расіі свабоднай, — гарача гаварыў Несцяровіч, папярэджваючы: — Карнілаў — вораг сур'ёзны, у змове з ім Керанскі, руская і замежная буржуазія. За Карнілавым ідзе рэакцыйнае афіцэрства, яны могуць павесці за сабой несьведомых салдат. Адным рабочым і рэвалюцыйна настроеным салдатам і матросам Петраграда і Масквы цяжка ўстаяць супроць чорнай зграі. На абарону зааёў рэвалюцыі павінны стаць усе жывыя сілы Расіі, ад старога да малаго, мужчыны і жанчыны — да гэтага заклікае партыя большавікоў, вялікі Ленін. Нягледзячы ні на што, будзе Расія свабоднай!

— Будзе! — падтрымалі ўдзельнікі мітыngu.

У прынятай рэвалюцыі карнілаўскі мяцеж ацэньваўся як контррэвалюцыйны. Былі асуджаны паводзіны меншавікоў і эсэраў, якія не толькі патуралі, але і штурхалі Карнілава на мяцеж. Пасля мітыngu пачаўся запіс у атрады Чырвонай гвардыі.

А што да Галузы, дык ён не задаваліўся тым, каб быць у Гомелі толькі для падтрымання сувязі паміж Фрунзе і Несцяровічам, а прыняў актыўны ўдзел у наладжванні супроцьдзеяння карнілаўцам. З атра-

дам Чырвонай гвардыі, які складаўся з салдат, Галуза дзейнічаў на станцыі Гомель. Яго памочнікам была Параска. Яна пайшла па кватэрах узнімаць на барацьбу жонак чыгуначнікаў. Галуза хутка ўзяў пад свой кантроль усю станцыйную адміністрацыю. Без яго дазволу яна не мела права адправіць ні аднаго эшалона ні на Петраград, ні на Магілёў. Рух на чыгунцы амаль спыніўся. Адміністрацыя станцыі за ўвесь дзень адправіла на Петраград толькі адзін састаў паражняку.

Пад вечар адбылася сутычка паміж упаўнаважаным «Камітэта рэвалюцыйнай аховы» Галузам і начальнікам эшалона карнілаўцаў, палкоўнікам Баярскім, які, з'явіўшыся да дзяжурнага па станцыі, пад пагрозай смерці патрабаваў адправіць эшалон салдат на Петраград.

— Не магу гэтага зрабіць, — адказаў дзяжурны.

— Чаму? — спытаўся збялены Баярскі. Прадаўгаваты яго твар з бакенбардамі перакасіўся ад злосці, рукі цягнуліся да рэвалвера.

— Спытайце дазволу ўа ўпаўнаважанага «Камітэта рэвалюцыйнай аховы», — паказаў дзяжурны на Галузу.

— Нікага «Камітэта» я не прызнаю, — выкрыкнуў Баярскі, дадаўшы: — У мяне загад, падпісаны галоўнакамандуючым Карнілавым. Я яго выконваю.

— А я не прызнаю мяцежнага галоўнакамандуючага

Карнілава, якому месца ў турме! — працадзіў праз зубы Галуза.

— Арыштаваць! — выхапіўшы рэзальвер з кабуры, гаркнуў Баярскі.

Малойчыкі Баярскага схалілі Галузу і закруцілі яму рукі назад. Супраціўленне было дарэмным, ён не мог справіцца з карнілаўцамі.

Баярскі падышоў бліжэй да дзяжурнага і, трымаючы на спускавым кручку рэзальвера палец, прыгразіў:

— Вырашайце: або адпраўляеце цягнік на Петраград, або атрымоўваеце кую ў лоб.

— Што ж, падначальваюся сіле, — вымавіў дрыготным голасам дзяжурны і вышаў з пакоя. Яго форменная шапка замільгала на пероне.

Карнілаўцы вялі арыштаванага Галузу, які касавурыў вачыма, намагаючыся ўбачыць каго-небудзь з чырвонагвардзейцаў, каб прасілі «Камітэт» аб дапамозе. З наяўнымі сіламі немагчыма было затрымаць адпраўку эшалона.

На станцыі ўзняўся спалох. Забегалі людзі, зашэпталіся, не ведаючы, што б такое зрабіць, каб затрымаць эшалон. Вось ужо, цяжка дыхаючы парай, да састава падышоў паравоз. Вось і семафор адкрыты. Салдаты заспяшаліся ў вагоны.

Палкоўнік меў выгляд пераможцы. У паядынку з упаваным «Камітэтам» ўзяў верх

ён, Баярскі. А што рабіць з Галузам? З бальшавікамі цяпер размова кароткая. Пазноцік узянуў — усёй птушцы прапасці. Час іх канчаць.

— Куды весці камітэтчыка? — спытаўся ў Баярскага карнілавец.

— Да мяне ў вагон, — адказаў Баярскі.

На перон выбегла чародка жанчын на чале з Параскай. Яны нешта выкрыквалі, але нічога нельга было разабраць. У гэты час дзяжурны даў адпраўленне. Паравоз, прагудзеўшы, забуксаваў, зашпеў, запыхкаў, потым ірвануў і крагнуўся з месца. Заляскалі буферы, застукалі на стыках рэек колы. Параска, скінуўшы з галавы чырвоную хусцінку і размахваючы ёю, дабегла да пуці, па якім ішоў цягнік, і ўпала на рэйкі. А паравоз, равучы і стогнучы, усё набліжаўся. Следам за Параскай на рэйкі ўпала яшчэ некалькі жанчын. За імі — і ўсе астатнія.

Адусюль з вінтоўкамі напярэс беглі чырвонагвардзейцы.

— Стой!

— Спыніся!

— Стреляем.

Машыніст рэзка затармазіў. Заскрыгталі, заскуголілі колы. Паравоз спыніўся ў некалькіх кроках ад Параскі.

Да машыніста падбег чырвоны ад злосці Баярскі. Пагражаючы наганам, ён закрываў:

— Вязі!

— На рэйках людзі, — запярэчыў машыніст. — Не магу я...

— Вя-я-зі-і!.. — дзіка зароў Баярскі, вылаяўшыся па-салдацку. — Іначай...

— Не павязу! — сказаў, як адрэзаў, машыніст.

У Баярскага ад злосці закалаціліся рукі і ногі: ён стрэліў у машыніста, але прамахнуўся. Тады машыніст, выхапіўшы з рук качагара лапату, так ёю агрэў палкоўніка, што той, пахіснуўшыся, апоўз на зямлю, як сноп з воза, а неўзабаве і зусім выпрастаўся.

З рэек паўскаквалі жанчыны. Параска, спалатнелая, з прыкушанымі да крыві вуснамі, ніяк не магла апамятацца. З вагонаў высыпалі людзі. Да жанчын падбег усхваляваны Галуза:

— Дзякую, родныя! Вы не аднаму мне выратавалі жыццё...

— Вунь хто не павёз, — паказала рукою Параска на машыніста.

Галуза моцна паціснуў руку машыністу. А той, кінуўшы позірк на палкоўніка з бакенбардамі, нібы апраўдваючыся, сказаў:

— Я толькі бараніўся... Каб не я яго, дык бы ён мяне...

Машыніст быццам ад сну прачнуўся.

Выцершы шапкаю пот на ілбе, механік прамовіў:

— А дзе тая жанчына, якая першай упала на рэйкі?.. У яе

руках была чырвоная хусцінка...

— Вось яна, — паказвалі жанчыны. — З ёю і нам было не страшна... Параска Галуза, выйдзіце наперад...

— Ой, што вы! — засаромілася Параска.

— Ведайце, людзі, Параску Галузу, — сурова гаварыў машыніст. — Яна надала мне мужнасці... Кланяюся ёй у ногі...

— А як ваша прозвішча? — спыталася жанчына.

— Маё няважна, — сумна вымавіў машыніст. — Я ўсё ж такі павёз бы гэтага галаварэза, — ён паказаў рукою на палкоўніка, — каб...

Не дагаварыўшы, машыніст махнуў рукою і палез на паравоз. Сцэпшык адчапіў паравоз ад вагонаў, у якіх былі карнілаўцы. Машыніст даў гудок і паехаў. На вакзале ўзнік мітынг, на якім бальшавікі тлумачылі салдатам, што іх падманулі, ніякіх непарадкаў у Петраградзе няма, проста Карнілаў, падтрыманы рэакцыянерамі, хоча стаць ваенным дыктатарам, каб задуміць рэвалюцыю. Пасля доўгіх ваганняў салдаты эшалона ўсё ж адмовіліся ехаць у Петраград. Галуза неадкладна паведаміў пра гэта ў «Камітэт рэвалюцыйнай аховы».

Данясенні ў «Камітэт» усё ішлі і ішлі. Уся Беларусь узялася на барацьбу з мяцежнікамі...

Нам 40 год

Бадай самая праклятая спадчына, якая дасталася нам ад царскага рэжыму, была амаль суцэльная непісьменнасць насельніцтва, асабліва сельскага. На Беларусі 82 прац. насельніцтва было непісьменным.

За гады Савецкай улады на Беларусі адкрыта 12.331 школа, у якіх навучаецца 1 244,7 тысячы дзяцей. Па колькасці навучэнцаў на 10 тысяч жыхароў Беларусь ідзе ўперадзе такіх краін, як Англія, Францыя, Італія, Швецыя.

Ужо ў 1917 годзе Савецкая ўлада вырашыла пытанне аб сацыяльным страхаванні рабочых, гарадской і сельскай беднаты. У 1957 годзе на Беларусі выплачана пенсій на суму ў 1 мільярд 38 мільёнаў рублёў.

У рэспубліцы існуе 452 дзіцячых ясляў, 640 дзіцячых садоў, 437 дзіцячых і жаночых кансультацый, 170 калгасных радзільных дамоў і іншыя ўстановы. Павялічана працягласць водпуску па цяжарнасці і родах. Мнагадзетным маці дзяржава дапамагае матэрыяльна. З 1944 года па 1 красавіка 1958 года было выплачана мнагадзетным маці звыш 2 мільярдаў 122 мільёнаў рублёў.

У параўнанні з 1913 годам сетка бальнічных устаноў павялічылася амаль у 5,5 раза, а колькасць бальнічных ложкаў — у 7 разоў, урачоў, не лічачы зубных, — у 10, сярэдняга медперсаналу больш як у 20 разоў.

Зараз у кожным сельскім раёне рэспублікі ў сярэднім працуе 20 урачоў. Сярэдні радыус урачэбнага абслугоўвання знізіўся з 50 вёрст у 1913 годзе да 8 кіламетраў цяпер.

Аб санаторна-курортным лячэнні просты чалавек да рэвалюцыі не мог і марыць. Цяпер рэспубліка мае 39 санаторыяў на 4.400 месц і 12 дамоў адпачынку на 2100 месц.

Апрача таго, працоўныя Беларусі шырока карыстаюцца здраўніцамі Савецкага Саюза. Толькі ў 1957 годзе каля 110 тысяч працоўных БССР лячыліся і адпачывалі ў санаторыях і дамах адпачынку, больш 163 тысяч дзяцей ахоплены аздараўленчымі мерапрыемствамі.

Небывала вырас матэрыяльны і культурны ўзровень працоўных. Да рэвалюцыі Беларусь не мела клубных устаноў. Пра

адпачынак працоўных ніхто не клапаціўся. Зараз тут працуе каля 6.000 клубаў, дамоў культуры, 28 музеяў, 17 паркаў культуры і адпачынку, 8 дамоў народнай творчасці, 20 тысяч бібліятэк з кніжным фондам амаль у 48 мільёнаў тамоў.

У рэспубліцы працуе 11 прафесійных тэатраў, у тым ліку 8 драматычных, тэатр оперы і балету, тэатр юнага глядача, лялечны, філармонія, Акадэмічная харавая капэла і інш.

За гады Савецкай улады на Беларусі створана шырокая сетка мастацкіх навучальных устаноў.

У дарэвалюцыйнай Беларусі для насельніцтва не выдавалася ні газет, ні часопісаў, ні кніг. Усе 19 газет, якія выходзілі тады ў краі, знаходзіліся ў руках буржуазіі. У 1918 годзе не вышла ніводнай кнігі на беларускай мове.

Цяпер тут выдаецца 267 газет, у тым ліку 10 рэспубліканскіх, 7 абласных. Выходзіць 15 масавых часопісаў, разавы тыраж якіх складае 360 тысяч экзэмпляраў.

Зараз кожны 100 чалавек насельніцтва рэспублікі атрымліваюць больш 40 экзэмпляраў разавых перыядычных выданняў.

З 1918 па 1957 год уключна ў рэспубліцы выдадзена больш 23 500 назваў кніг, тыраж якіх перавысіў 284 мільёны экзэмпляраў.

У Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі. Студэнткі кансерваторыі Святлана Шунько, Леакадзія Бараноўская і Тацяна Сцяпанавіч на занятках.

Фота П. Нікіціна.

Легенда аб Хрысце

Паслядоўнікі хрысціянскай рэлігіі, ці то будучы праслаўныя, католікі, пратэстанты ці баптысты, адвентысты, стараверы, лічаць, што іх рэлігія была заснавана сынам бога — Ісусам Хрыстом, які нібыта з'яўляўся на зямлю, каб выратаваць чалавечтва ад першароднага граху, і які сваёй пакутніцкай смерцю на крыжы адкрыў людзям шлях да вечнага выратавання.

Царква вучыць, што хрысціянства — гэта рэлігія асабліва, дадзенай богам, — боскае адкрыццё, што сама царква створана была Ісусам Хрыстом. Пра жыццё Хрыста, шматлікія цуды, здзейсненыя ім, а таксама пра яго смерць і ўваскрэсенне расказваюць свяшчэнныя кнігі хрысціянскай рэлігіі — евангеллі, напісаныя нібыта вучнямі Хрыста — апосталамі па натхненню духа святога. Такою з'яўляецца царкоўная легенда аб узнікненні гэтай буйнейшай «сусветнай» рэлігіі.

Беспадстаўнасць вучэння аб боскім паходжанні хрысціянскай рэлігіі і міфічнасць вобраза яе легендарнага заснавальніка Хрыста ярчэй за ўсё раскрываюцца пры аналізе так званага «Новага завету», куды ўваходзяць 4 евангеллі, «дзеянні апосталаў», «пасланні апосталаў» і «Адкрыццё Іаанна Багаслова» («Апакаліпсіс»).

У самым раннім творы хрысціянства «Адкрыццё Іаанна», напісаным у 68 — 69 гг. н. э., мы не знаходзім ні слова пра Хрыста-чалавека. Там расказваецца пра фантастычную істоту, з вуснаў якой «выходзіў востры з абодвух бакоў меч; і твар яго, як сонца, што ззяе ў сіле сваёй», гаворыцца пра агнца «закланага, які мае сем рогаў і сем вачэй».

Першыя ўпамінанні аб Хрысце-чалавеку мы знаходзім у пасланнях апостала Паўла, хоць і ў іх яшчэ няма ніякіх падрабязнасцей яго жыцця.

І толькі ў евангеллях, напісаных у сярэдзіне другога стагоддзя, даецца падрабязнае апісанне цудоўнага нараджэння і жыцця Хрыста. Але і ў гэтых расказах безліч супярэчнасцей. Так, радаслоўная Хрыста і іншыя падзеі яго жыцця зусім па-рознаму апісваюцца ў розных евангеллях. Напрыклад, у евангеллі ад Матфея напісана, што Хрыстос мае ад цара Давіда 27 продкаў, а ў евангеллі ад Лукі гаворыцца, што Ісус мае ад цара Давіда 41 продка. Дзедом Ісуса евангелле ад Матвея называе Іакава, а евангелле ад Лукі — Ілью.

Супярэчнасці і гістарычныя неадпаведнасці, якімі напоўнены евангеллі, можна пералічваць вельмі доўга. Вучоныя падлічылі, што пры зверцы 3829 рукапісаў «Новага завету», што дайшлі да нас, выяўлена да 150 000 розначытанняў.

Аналіз хрысціянскай літаратуры дае магчымасць прасачыць, як вобраз Ісуса Хрыста паступова абрастаў зямнымі рысамі, як складвалася бія-

графія Хрыста. Аб тым, што ў сапраўднасці ніколі не існавала такога чалавека, гаворыць цэлы рад фактаў. Так, ні рымскія, ні іўдзейскія аўтары не прыводзяць ніякіх звестак аб Хрысце. Пазнейшыя ўстаўні, унесеныя хрысціянскімі перапісчыкамі ў творы некаторых старажытных аўтараў, не вытрымліваюць навуковай крытыкі.

Ад веруючых часта можна чуць, што Хрыстос, вядома, існаваў, паколькі летапісанне вядзецца ад нараджэння Хрыстова. Але і гэты аргумент не можа пацвердзіць гістарычнасць Хрыста, бо першыя хрысціяне нараджэнне Хрыста не адносілі ні да якой пэўнай даты, і толькі ў VI ст. нашай эры манах Дыянісій малы, імкнучыся ўмацаваць веру ў існаванне Ісуса Хрыста, прапанаваў весці падлік гадаў «ад нараджэння Хрыстова». Новае летапісанне ўкаранялася вельмі павольна: так, ва Францыі і Германіі яно было ўведзена ў XVII стагоддзі, у Расіі — у 1700 г. Пятром I.

Як жа склаўся міф аб Хрысце? Якія ж былі прычыны ўзнікнення хрысціянства?

Марксісцка-ленінская навука вучыць, што ўсякая рэлігія з'яўляецца толькі фантастычным адлюстраваннем той рэальнай дзейнасці, якая пануе над людзьмі ў іх штодзённым жыцці, што ўсе рэлігійныя ўяўленні маюць свае зямныя каранні. Так, хрысціянства ўзнікла каля двух тысячагоддзяў таму назад у Рымскай імперыі, якая складалася з Італіі са сталічным горадам Рымам і правінцыяй, што ахоплівалі амаль усю Заходнюю і Паўднёвую Еўропу, Паўночную Афрыку, Палестыну, Сірыю і астравы Міжземнага мора. Гэтая велізарная дзяржава ўтварылася ў выніку заваёвы і пакарэння Рымам суседніх краін і народаў. Рым самым жорсткім чынам прыгнатаў свае правінцыі. Яны задыхаліся пад цяжарам падаткаў, пабараў і рабунку з боку рымскіх чыноўнікаў. Рымская імперыя існавала за кошт эксплуатацыі рабоў, працай якіх былі створаны велізарныя багацці гэтай дзяржавы. Страшэнны ўціск, які ажыццяўляўся Рымам, выклікаў актыўнае супраціўленне. Буйнейшыя паўстанні рабоў адбываліся ў II — I стагоддзях да н. э. Усе гэтыя паўстанні былі патоплены ў крыві, падаўлены Рымам з найвялікшай жорсткасцю.

Пасля падаўлення рэвалюцыйных рухаў II — I стагоддзяў да н. э. рабы, гарадская бедната, збяднеўшыя земляробы былі ахоплены адчаем, поўным нявер'ем у свае сілы, страхам перад магутнасцю рабаўладальнікаў. Гэтае ўяўнае бясілле ў барацьбе з эксплуатацямі прывяло да таго, што ўсе свае надзеі рабы і прыгнечаныя ўсклалі на прыход нябеснага «збавіцеля», які скіне ўладу багачоў і ўстанавіць «царства справядлівасці». Вось у гэтых абставінах усеагульнага ад-

чаю, песімізму і ўзнікае новая рэлігія — хрысціянства, якая здолела даць нерэальнае, уяўнае сущасненне шматлікім рабам і прыгнечаным.

Прадстаўнікі хрысціянскага багацця імкнуцца ўнушыць людзям, што іх рэлігія адзіна правільная, яны адвяргаюць нават думку аб тым, што вобраз Хрыста звязаны з дахрысціянскімі багамі. Аднак у выніку параўнальнага вывучэння дахрысціянскіх культаў і хрысціянскай міфалогіі мы можам сцвярджаць, што евангельскія расказы аб Хрысце склаліся на аснове запазычванняў са старажытных усходніх культаў, вельмі пашыраных у Рымскай імперыі ў перыяд перад узнікненнем хрысціянства. Шырока распаўсюджаны былі ў гэты час шматлікія культаў паіраючых і ўваскрэсаючых багоў — Асірыса, Аціса, Адоніса і інш. Узнікшыя спачатку як формы земляробчых рэлігій (увасабленне смерці і прарастання зерня, увасабленне асенняга завядання і веснавага росквіту) культа гэтыя ў далейшым, калі грамадства падзялілася на класы, набываюць сацыяльнае гучанне. Багі набываюць вобразы збаўцаў, якія сваёй смерцю выкупаюць грахі чалавека, а сваім уваскрэсеннем даюць яму надзею на неўміручасць.

Іменна з гэтых культаў узнікаючае хрысціянства запазычыла ідэю смерці і ўваскрэсення Хрыста. Даволі параўнаць тэксты егіпецкай «Кнігі мёртвых»: «Я — Асірыс... Я живу, як зерне, я расту, як зерне. Я — ячмень», — і евангельскія тэксты, у якіх Хрыста называюць пшанічным зернем, кінутым у зямлю. З другой вельмі распаўсюджанай у той перыяд рэлігіі — мітраізму (культ іранскага бога сонца Мітры) — хрысціянства запазычыла вучэнне аб «бязгрэшным зачатку», абрады хрышчэння і прычасця і нават дзень нараджэння бога — 25 снежня.

Вучэнне аб з'яўленні на зямлі збаўцеля, богага пасланніка, «месіі» ўзята хрысціянствам з іўдзейскай рэлігіі. Само слова «Хрыстос» з'яўляецца грэчаскім перакладам старажытнай іўрэйскага слова «месія».

Як і ўсякая іншая рэлігія, хрысціянства заўсёды было «опіумам народа».

Эксплуататарскія класы выкарысталі міф аб Хрысце для апраўдання прыгнечання, бяспраўя і галечы народных мас. Вырашэнне ўсіх сацыяльных праблем хрысціянства пераносіць з зямлі на неба, абяцаючы ўзнагароду за цяжкія перанясенне пакут пры жыцці пасля смерці.

Маркс пісаў: «Сацыяльныя прычынны хрысціянства апраўдалі антычнае рабства, расхвальвалі сярэдневяковае прыгонніцтва і ўмеюць таксама, у выпадку патрэбы, абараніць, хоць і з жаласнай грывасай, сучаснае прыгнечанне пралетарыяту».

Р. ФІЛПАВА

Ад школьных улад я атрымаў распараджэнне: з тае прычыны, што я не ведаю мясцовага дыялекту і магу нарабіць глупстваў, я павінен пакінуць тэрыторыю школы. Увесь дзень я мераў крокамі свой пакой, як той асёл, што піхае перад сабой рычаг жорна. Вечарам да мяне ўвалілася з паўдзсятка вучняў. Яны спыталіся, ці ёсць у мяне пісталет або якая іншая зброя. Ва Муа-дзеі увайшла апошняй і стаяла ў куце, апусціўшы вочы долу, нібы мы зусім не былі знаёмы. Адзін вучань сказаў, што яны адбіраюць зброю на захаванне, каб пазбегнуць якіх-небудзь непаразуменняў.

Але я ведаў — яны ўзбройваюцца. Па ўсяму відаць было, што яны лічаць мяне ворагам. Першай выйшла Ва Муа-дзеі. За ёй пайшлі астатнія.

Адно пытанне ўвесь час свідравала мой мозг: чаго яны хочуць дабіцца зброяй? Ці, можа, яны думаюць, што настаў ужо час бітвы? Гэтыя юнцы не маюць ніякага вопыту. Яны не ведаюць, што пара стрэльбаў можа знішчыць усю справу! Ва Муа-дзеі, чаму ты не спыталася ў мяне?

Я не мог уседзець у сваіх чатырох сценах і ледзь стрымліваў трывогу. Нарэшце, адкінуўшы ўсе перасцярогі, я пайшоў скрозь ноч у школу. У адным класе ярка гарэла святло. Я ўвайшоў і ўбачыў вельмі знаёмы малюнак: усе сталы былі састаўлены разам, на іх вучні малювалі вялікі плакат-карыкатуру і пісалі лозунгі.

Стараючыся не сустрацца вачыма з Ва Муа-дзеі ці з другімі вучнямі, я пачаў гаварыць, не звяртаючы ўвагі на падазроныя позіркы, якія з усіх бакоў пранізвалі мяне. Я сказаў, што некалі сам удзельнічаў у вучнёўскіх рухах і маю некаторы вопыт, якім хачу падзяліцца. Куточкам вока я бачыў, як Ва Муа-дзеі аб чымсьці шэпчацца са сваімі таварышамі. Калі я скончыў гаварыць, усе гораха запляскалі ў далоні.

Раптам каля мяне апынулася Ва Муа-дзеі і пацягнула да крэсла. Скрозь шум і гоман я не разабраў яе слоў, але бачыў, што яна ўсміхаецца — нават у гэтым гвалце яе ўсмішка была стрыманай і спакойнай.

Той жа ноччу мы вырашылі адправіць дзве групы для сувязі з другімі вучнямі — адну на поўнач Тайваня, другую — у цэнтральны раён. Ва Муа-дзеі паехала з другой групай.

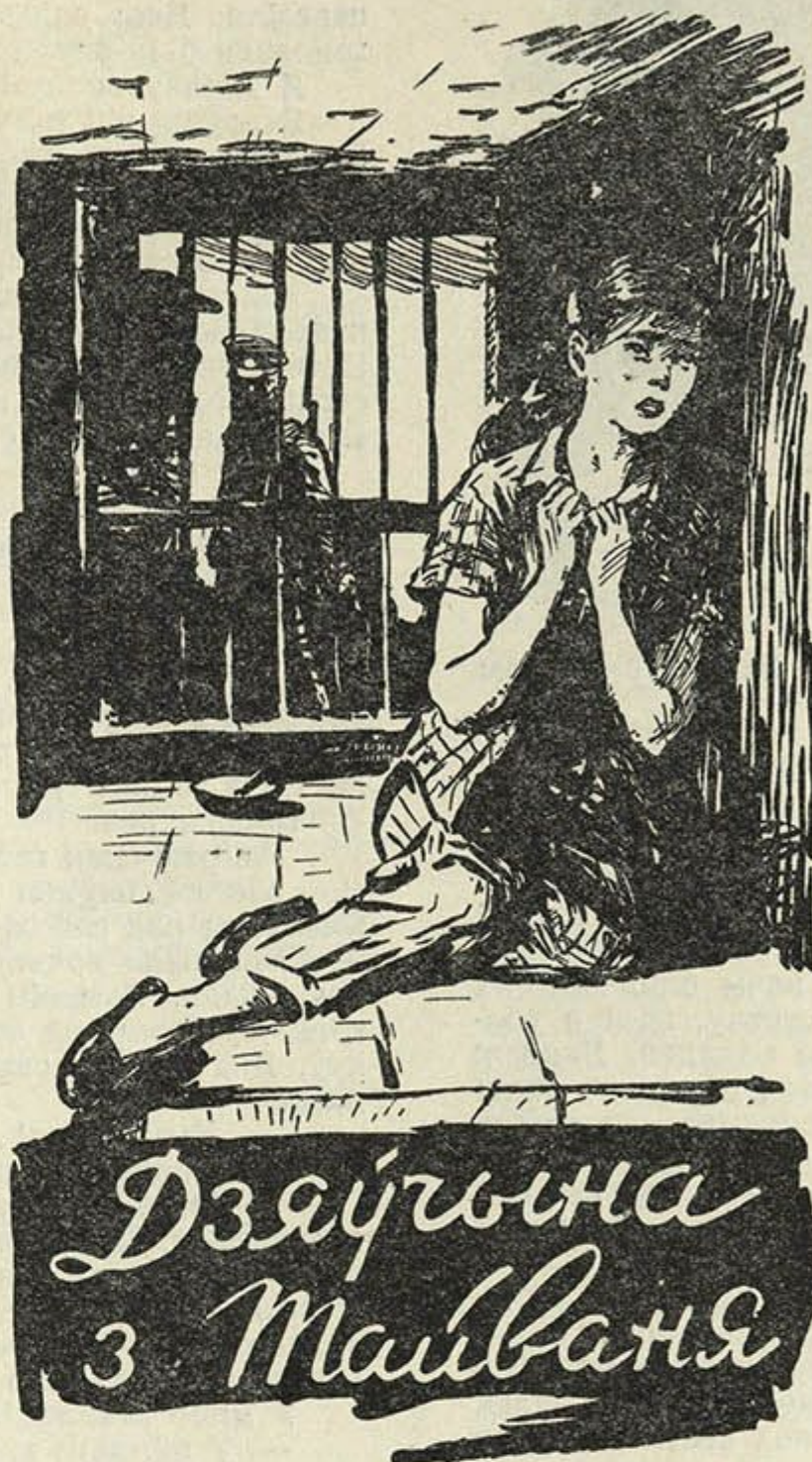
Да мяне зноў вярнулася вясна майго юнацтва. Якой бы суровай ні была зіма, але калі зямля абуджаецца ад свайго мёртвага сну, лёд і снег ператвараюцца ў жыватворную вільгаць. Я адчуваў сябе нават больш дужым і бадзёрым за гэтых юнакоў.

Але на няшчасце мы не змаглі замацавацца. Вуліцы ахоўваліся гамінданаўскімі пастамі і прастрэльваліся дотамі. Салдаты стралялі баявымі зарадамі, на смерць. Паўстанне было задушана.

Ва Муа-дзеі назад не вярнулася і не падавала аб сабе вестак. Школьныя ўлады забаранілі мне выходзіць з дому. Але мне ўсё роўна не было куды ісці. Я паклаў у невялічкі клунак зубную шчотку, пасту, змену бялізны і чакаў, калі па мяне прыйдуць. Адночы, слухаючы радыё, я раптам пачуў чыйсьці звонкі, але ўсхваляваны дзявочы голас: «... Моладзь, рабочыя, спяшайцеся на Цэнтральную Тайваньскую чыгунку. Нас абкружылі. Увага! Вучнёўскі Савет! Скарыстайце ўсе магчымыя сродкі транспарту і спяшайцеся на дапамогу чыгуначнай станцыі!...» Раптам нешта шчоўкнула і голас абарваўся.

У той жа дзень да мяне прыйшлі двое малойчыкаў і сказалі, што мяне кліча дырэктар. Калі я выйшаў з дому,

* Заканчэнне. Пачатак гл. у № 11.

Дзяўчына з Тайваня

ЛІНЬ ЧЫНЬ-ЛАНЬ

Апавяданне*

Мал. Ю. Пучынскага

гамі, і я моцна заснуў. Мне снілася, што яна стаіць перада мною, і з усіх бакоў у яе цела ўпіваюцца бізуны і джаліць, як ядавітыя змеі, але яна стаіць і спакойна ўсміхаецца. У мяне моцна забілася сэрца, і я прачнуўся. І адразу пачуў нечы мужчынскі голас:

— Ты ўсё ўсміхаешся, га? Усё ўсміхаешся?

Пачулася брудная лаянка. Потым знаёмы мне голас прагаварыў:

— Ва муа дзей.

Я кінуўся да перакладзін сваёй клеткі і ўсунуў вуха паміж імі. Нехта злосна стукнуў па сталёваму кулаком, затупаў нагамі і вылаяўся. І зноў гэты спакойны адказ:

— Ва муа дзей.

Мужчыны рыкалі, як раз'юшаныя звяры, і я ўскочыў з падлогі. Але той жа спакойны голас прагаварыў: «Ва муа дзей», і я трохі супакоіўся. Потым зноў пачуў тупат ног, звон жалеза, стук дрэва аб дрэва. Я то паднімаўся, то лажыўся, то зноў паднімаўся. Я скрыгатаў зубамі, пакуль не анямелі сківіцы, сціскаў кулак, пакуль не занялі мускулы. У мяне так моцна калацілася сэрца, нібы вось-вось выскачыць з грудзей. Аднак кожны раз, калі мае пакуты рабіліся нясцерпнымі, я чуў спакойныя словы:

— Ва муа дзей.

Не ведаю, колькі часу гэта цягнулася. Раптам усё сціхла. Я абліваўся халодным потам, але не было сіл выцерці твар. Мяне ахапіў паўсон, падобны на непрытомнасць...

Калі крыху пазней я зноў раптоўна прачнуўся, было вельмі позна, але я ўжо не мог заснуць. Я даў сабе клятву да апошняй кроплі крыві змагацца супраць гэтых вылюдкаў. З той ночы я ўжо больш не баяўся смерці. Я стаў чалавекам, у якога ёсць мэта.

Больш я нічога не ведаў пра лёс Ва Муа-дзеі. Але

яны схапілі мяне і ўпіхнулі ў грузавік, які стаяў на дварэ. Вечарам мяне прывезлі ў тайны канцэнтрацыйны лагер.

Гэта быў шэраг сталёвых, бетаніраваных збудаванняў, абнесеных жалезнай агарожай. У кожным такім блоку ў тры рады стаялі вялікія драўляныя клеткі. Два бакі кожнай клеткі мелі тоўстыя драўляныя брусы — перакладзіны. Людзеі загналі ў гэтыя клеткі, як дзікіх звяроў у заалагічным садзе.

Адночы мне і яшчэ аднаму зняволенаму трэба было аднесці на сметнік вёдры з памыямі. Дарога ішла міма памяшкання камендатуры. Калі дзверы былі расчынены, там можна было ўбачыць люстра, і заўсёды, як мне выпадала праходзіць міма, я стараўся паглядзець на яго. Той раніцай перад люстрам стаяла нейкая дзяўчына. Яна прычэсвала свае валасы так спакойна і старанна, быццам была ў сябе дома. Яна крыху адхінулася ўбок, і я ўбачыў сябе побач... з Ва Муа-дзеі! Яна таксама пазнала мяне і ўсміхнулася мне ў люстры. Мой таварыш папераджальна кашлянуў, і мы паднялі сваё вёдры і пайшлі. Я пачуў, як Ва Муа-дзеі некаму гучна сказала:

— Я нічога такога не зрабіла. Не ведаю, чаго мяне прывезлі сюды!

Мне надоўга ўрэзаўся ў памяць наш адбітак у люстры. Я — раскудлачаны, бледны, нехайны, як старызнёк. А побач са мной... яна — спакойна прычэсвае валасы і ўсміхаецца мне, як ні ў чым не бывала...

Кожную ноч фашысты дапытвалі навічкоў. У начной цішыні мы чулі кожны гук. З ночы ў ноч я са страхам чакаў, калі пачнуць дапытваць Ва Муа-дзеі. Адночы ў мяне ад бяссонніцы закружылася галава, яе пачало сціскаць, як абцугамі, і я моцна заснуў. Мне снілася, што яна стаіць перада мною, і з усіх бакоў у яе цела ўпіваюцца бізуны і джаліць, як ядавітыя змеі, але яна стаіць і спакойна ўсміхаецца. У мяне моцна забілася сэрца, і я прачнуўся. І адразу пачуў нечы мужчынскі голас:

— Ты ўсё ўсміхаешся, га? Усё ўсміхаешся?

Пачулася брудная лаянка. Потым знаёмы мне голас прагаварыў:

— Ва муа дзей.

Я кінуўся да перакладзін сваёй клеткі і ўсунуў вуха паміж імі. Нехта злосна стукнуў па сталёваму кулаком, затупаў нагамі і вылаяўся. І зноў гэты спакойны адказ:

— Ва муа дзей.

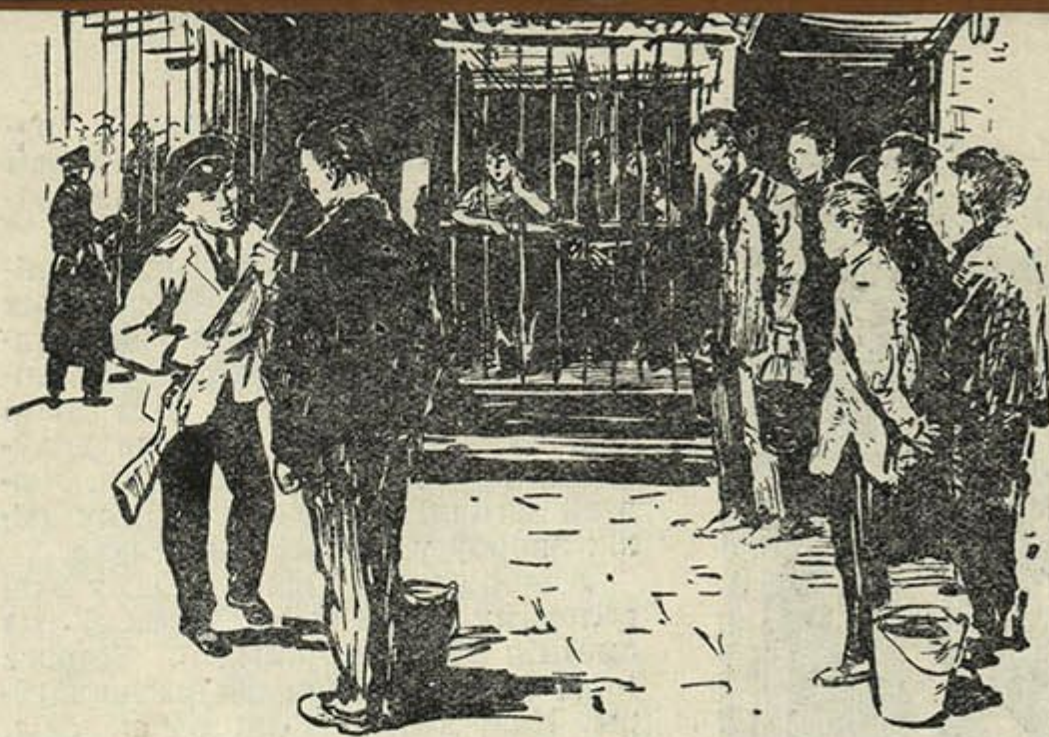
Мужчыны рыкалі, як раз'юшаныя звяры, і я ўскочыў з падлогі. Але той жа спакойны голас прагаварыў: «Ва муа дзей», і я трохі супакоіўся. Потым зноў пачуў тупат ног, звон жалеза, стук дрэва аб дрэва. Я то паднімаўся, то лажыўся, то зноў паднімаўся. Я скрыгатаў зубамі, пакуль не анямелі сківіцы, сціскаў кулак, пакуль не занялі мускулы. У мяне так моцна калацілася сэрца, нібы вось-вось выскачыць з грудзей. Аднак кожны раз, калі мае пакуты рабіліся нясцерпнымі, я чуў спакойныя словы:

— Ва муа дзей.

Не ведаю, колькі часу гэта цягнулася. Раптам усё сціхла. Я абліваўся халодным потам, але не было сіл выцерці твар. Мяне ахапіў паўсон, падобны на непрытомнасць...

Калі крыху пазней я зноў раптоўна прачнуўся, было вельмі позна, але я ўжо не мог заснуць. Я даў сабе клятву да апошняй кроплі крыві змагацца супраць гэтых вылюдкаў. З той ночы я ўжо больш не баяўся смерці. Я стаў чалавекам, у якога ёсць мэта.

Больш я нічога не ведаў пра лёс Ва Муа-дзеі. Але

аднойчы апоўдні малады наглядчык прыадчыніў дзверы маёй камеры і адрыўіста крыкнуў:

— Выходзь!

Я люта глянуў на яго і выйшаў. Ён павёў мяне да жалезнай агарожы аднаго з блокаў. Адамкнуўшы брамку, ён прашаптаў:

— Не больш трох хвілін. Другая клетка злева.

Я паспяшаўся наперад. Для перакладзін сваёй клеткі сядзела Ва Муа-дзей. Яна была вельмі бледная, падбародак выцягнуўся і стаў востры, але вочы блішчэлі, як раней. Як і тады, у першую нашу сустрэчу, калі я ўбачыў яе на кухні, я падумаў: «Якая яна маладая. Якая ж яна маладая!» У мяне балюча сціснулася сэрца, на вочы наварнуліся слёзы. Мне стала крыху сорамна за сябе. Яна спыталася, ці магу я есці тое, што тут даюць, ці атрымліваю дастаткова, ці не галадаю, — і тры хвіліны прайшлі. Калі турэмшчык даў знак ісці, яна ўважліва аглядзела мяне і паківала галавой:

— Брудная. Скіньце гэтую кашулю і дайце мне. І чаравікі таксама ўсе падраныя. Скіньце іх, скіньце!

У мяне не было часу вагацца. Я вярнуўся да сябе без кашулі, босы. На другі дзень мне прынеслі маю кашулю, яна была чыстая, а тканіна на чаравіках была акуратна зацыравана. Бы тое цуда!

Мы знаходзіліся ў канцэнтрацыйным лагеры. Але за добрыя грошы малады наглядчык тайна прыносіў перадачы ад сваякоў зняволеных. Мы таксама маглі перасылаць адзін аднаму розныя неабходныя рэчы, якія самі выраблялі. Гэтая ўзаемная дапамога расла з дня ў дзень. Па нейкай прычыне Ва Муа-дзей дазволілі падыходзіць да жалезнай агарожы, і гэтае месца зрабілася нечым накіраваным перадачанага пункта паміж двума блокамі.

Гэта аблегчыла матэрыяльныя цяжкасці многіх зняволеных. Што было больш важным — гэта суцяшала і падбадзёрвала людзей, уносіла ў іх існаванне падабенства радасці сямейнай любові. Але важнейшым за ўсё было тое, што гэта давала магчымасць абменьвацца навінамі і перадаваць адзін аднаму маленькія пісулькі.

Я скарыстаў гэтую магчымасць, каб кожны дзень перакінуцца некалькімі словамі з Ва Муа-дзей. Калі я стаў актыўным удзельнікам гэтых перадач, я зразумеў, што тут працуюць не два-тры чалавекі, а цэлая арганізацыя. Вядома, мы маглі дзейнічаць не заўсёды, а толькі ў дзяжурства пэўных вартаўнікоў і наглядчыкаў. Любой цаной трэба было ўтойваць сваю дзейнасць ад галоўнага наглядчыка.

Аднойчы раніцай, калі мы пастроіліся, каб несці на сметнік памыйныя вёдры, Ва Муа-дзей сунула мне ў рукі пару мужчынскіх трусаў, якія яна памыла для аднаго з новых зняволеных.

— Перадайце іх па шарэнзе, — сказала яна, — восемнацатаму нумару.

Але навічок паклаў трусы сабе за пазуху. Ва Муа-дзей крыкнула мне:

— Хутчэй, хутчэй перадайце іх восемнацатаму!

Я паставіў на зямлю вядро і вышаў з шарэнгі. Але пачуў нечы злосны крык:

— Што тут робіцца? Хто дазволіў вам набліжацца да агарожы? Чаго вам тут трэба?

Гэта крычаў галоўны наглядчык. Ён утаропіўся ў Ва Муа-дзей, быццам хацеў праглынуць яе. Я прырос да зямлі. Напэўна, Ва Муа-дзей спужалася, што я не зразумеў яе. Куточкам вока яна зірнула на наглядчыка, потым, глянуўшы мне проста ў твар, наўмысна спакойна спытала:

— Можна хто з вас бачыў трусы? Я толькі што іх тут

павесіла. Яны вельмі падраныя, але ў поясе цэлыя. Не хацелася б іх згубіць.

Я адразу зразумеў, што ў поясе зашыта запіска.

Галоўны наглядчык нешта злосна крыкнуў і адпіхнуў Ва Муа-дзей ад агарожы. На зваротным шляху мы даведзіліся, што яе пасадзілі ў цёмны карцэр, які знаходзіўся ў падземеллі. Гаварылі, што даволі прабіць там тры месяцы, каб страціць розум.

Мы чакалі дзесяць дзён, месяц, два, а Ва Муа-дзей не паяўлялася. Спачатку я дапытваўся пра яе кожны дзень. Потым ужо не адважваўся пытацца: баяўся пачуць самае страшнае. Я часта прачынаўся ўначы з цяжкім сэрцам. Шаптаў яе імя, да світання не заплюшчваючы вачэй.

Неяк ноччу я пачуў, як недзе на волі закукавала зянюля. Ледзь дачакаўшыся раніцы, я хацеў расказаць пра гэта сваім таварышам. Але раніцай другая навіна ўскалыхнула ўвесь лагер: Ва Муа-дзей вярнулася і знаходзіцца ў нашым блоку, апошняя клетка, трэці рад.

З гэтага часу кожную раніцу, быццам бясконцыя хвалі прыліву, у маёй галаве праносіліся розныя планы, як убачыцца, пагаварыць з ёю. І хоць мы былі ў адным блоку і я прыдумваў розныя хітрыкі, мне ўдалося ўбачыць яе яшчэ толькі тры разы.

Першы раз.

Апіраючыся галавою на перакладзіны кратаў, нібы ў сне, заплюшчыўшы вочы, яна сядзела на падлозе, скрыжаваўшы пад сабою ногі. Я ціхенька падышоў да яе. Яна расплюшчыла вочы, хуценька глянула на мяне і зноў заплюшчыла. Быццам мы бачыліся з ёю кожны дзень, і ў гэтай сустрэчы не было нічога асаблівага. Я ціха ўскрыкнуў. Яна зноў раскрыла павекі, і твар яе засвяціўся радасцю.

— Вы прышлі... значыць, вы прышлі... Гэта не сон...

— Я падумаў, што вы не пазналі мяне.

— Не, я адразу пазнала, але думала, што гэта мне прыснілася. Цяпер я ўвесь час бачу сны. Варта толькі заплюшчыць вочы, і я бачу які-небудзь сон...

Яна цяжка дыхала. Сказаўшы некалькі слоў, яна спынялася, бо ёй не хапала дыхання. У яе быў хрыплы голас, і яна рабіла вялікія намаганні гаварыць.

У мяне закалацілася сэрца.

— У цёмным карцэры было вельмі страшна?

— Усё было добра, — яна спакойна ўсміхнулася. — Я здаровая, праўда, я зусім здаровая, — ледзь чутна пражаварыла яна.

— Гавораць, што там зусім цёмна, хоць вока выкалі. Нічога нельга ўбачыць... Мы страшэнна баяліся за вас.

— Ноччу там трохі свеціць, святлей, чым удзень. У калідоры гарыць лямпачка. Скрозь шчыліну прабіваецца трохі святла, з далонь велічынёй. Начама я не спала — усё чытала. Я прачытала «Тры тысячы вершаў Дынасты Тан». Якія зразумела, я вывучыла напамяць.

— Вершы Дынасты Тан?

— Аднойчы ноччу я пачула, як штосьці скрабецца на падлозе. Так гучна, нібы мядзведзь. Але потым я ўбачыла невялічкую мыш, блішчастую і тлустую. Папаўшы на святло, яна замаргала вачамі і пачала лапкамі прычэсваць вусікі. Вельмі кемлівая. Я зарагатала, але яна зусім не спалохалася. Напэўна яе прыручылі мае папярэднікі. Яна нібы гуляла са мной у хованкі. То паявіцца на светлай плямцы, то знікне. Я пачала шукаць яе норку і знайшла непрыбітую дошку. Пад ёй ляжала кніжка вершаў...

Яна стамілася і заплюшчыла вочы.

— Адпачніце крыху.

— Не, не, не!

— А ўдзень вы спалі?

— Я ўвесь час бачыла сны. Сплю і бачу сны. Цяпер таксама. Іншы раз не ведаю, ці гэта сон, ці ява...

— А якія вы бачыце сны?

Ва Муа-дзей усміхнулася, у вачах загарэліся іскрыны:

— Калі вы прышлі, мне снілася, што я дома. Толькі што палла цыноўкі крынічнай вадой. У пакоі было халаднавата і свежа. Я стаяла ля акна, чакаючы брата. Наш паркан адрамантавалі, ён зарос дзікімі ружамі і блакітна-белымі вясновымі кветкамі. Бананавыя дрэвы ўзняліся вышэй даху, а какосавыя пальмы дабіраліся да воблакаў. Зямля зарасла прыгожай шматкаляровай кветкай, што завецца ў нас «жыццё без карэнняў»... Можна ўткнуць у зямлю галінку, і яна расце, — сапраўды дзівосная расліна. Потым я глянула ўгару і ўбачыла вас...

— Я прышоў не ў пару. Перарваў ваш цудоўны сон.

— Што вы гаворыце? Не трэба...

Яна адкінулася галавой на перакладзіны. Я не ведаў, ці гэта яна стамілася, ці мае словы пакрыўдзілі яе. Я сказаў:

- Прабачце, я нічога такога не хацеў сказаць.
- Што вы, што вы! Гэта ўсё глупства. Я не так ужо і люблю кветкі. Сама не ведаю, чаго мне цяпер увесць час сніцца наш дом і маё дзяцінства... — Яна зноў усміхнулася: — Цяпер жа я ўжо дарослая.
- Не такі ўжо вялікі час прайшоў, як вы былі дзіцем. Яна ціха прашаптала:
- Тыя кветкі сапраўды вельмі прыгожыя...
- Па лініі клетак закахлялі. Трэба было хутчэй ісці.
- Лепш ідзіце. Толькі скажыце, што такое «руіны»?
- Руіны?!
- Так.
- «Вясной гарадок зарастае травой,
Але край наш ляжыць у руінах.
Толькі горы маўкліва стаяць, як раней,
А рэкі бурліва імчацца да мора...»
- «Руіны» гэта ўсё, што разбурана, паламана, пабіта.

Другі раз.

Я паспешна падышоў да яе клеткі, сціскаючы ў далоні кавалачак сушанага мяса. Як і ў першы раз, Ва Муа-дзей сядзела на падлозе і глядзела скрозь перакладзіны.

— Дзевяць дзён... — сказала яна. — Я чакала вас дзевяць дзён. Апошні раз мы гаварылі пра розныя глупствы. Скажыце, што вы рабілі зімой?

- Я быў вельмі заняты.
- Чым?
- Усё марыў.
- Пра што?
- Пра жыццё і смерць.
- Ох! — яна адхіснулася, як ад чагосьці агіднага і брыдкага.

— Што з вамі? Вам нядобра!
— Не, са мной нічога... Чаму вы не малюеце карты?
— Карты?

— Так, геаграфічныя карты. Вы ж, здаецца, настаўнік геаграфіі?

— Вы жартуеце.
— Якія тут жарты. Вы ўмеце маляваць карты. Чаму ж вам не намалюваць паўночна-ўсходнія правінцыі, напрыклад, Шандунь? Правядзіце лінію фронту, пакажыце, як ідзе наступленне... — яна змоўкла, вусны яе варушыліся, але не чутна было ніводнага гуку.

— Добра, я намалюю, я зраблю некалькі карт, — паспыхнуў я запэўніць яе. — Вы адпачывайце, вам патрэбны спакой.

Яна глыбока ўздыхнула і ўсміхнулася. Потым з вялікай цяжкасцю хрыпла прашаптала:

— Нічога, я толькі надта хутка гавару. Вы прачыталі якія-небудзь кніжкі?

- А дзе іх тут возьмеш?
- Тады вывучайце японскую мову.
- Якім чынам?
- У вас ёсць усе ўмовы.
- Умовы?

— Ну, канешне. Вы жывеце ўсе разам. Амаль кожны з вас ведае некалькі слоў... нават наглядчыкі, што лаюцца на вас. Чаму не аб'яднаць усе вашы веды?

— Я не магу вывучаць гэтую мову. Чуць яе — і то моташна.

— Гэта няправільна. Вы ж самі гаварылі, калі вучылі мяне кітайскаму сачыненню, што, вывучаючы мову, ты нібы адчыняеш акно ў сваёй душы. А вы, пры такіх ідэальных умовах...

— Якія яны ідэальныя?

— Галоўнае — тое, што ў вас шмат вольнага часу.

— Добра, я займуся ёю... Вось прынес вам кавалачак мяса.

— Не, не, не трэба. Мне хапае ежы. Аднясце назад. Мне нічога не трэба.

— Вы аслабелі. Вам патрэбна добра есці.

— Нам усім трэба добра есці. Да таго ж я зусім не аслабела. Я вельмі шчаслівая, праўда. Мне сніцца столькі сноў... і ўсе яны шчаслівыя, усе да апошняга.

І трэці раз.

Яна зноў сядзела на падлозе. Яе цудоўныя валасы, як заўсёды, былі акуратна зачесаны. Твар быў вельмі бледны. Але яна была спакойная — быццам сядзела ля акна, назіраючы, як у небе плыве месяц, і так заснула.

Мне яна заўсёды здавалася прыгожай, але дакладна я б не мог сказаць — чаму. Акрамя правільных рыс твару, я не заўважаў у яе нічога незвычайнага. Але цяпер я ўбачыў, што твар яе быў нібы выразаны разцом скульптара.

Я ціхенька паклікаў яе, і яна адразу расплюшчыла вочы — такія вялікія, ясныя... Яны былі вельмі прыгожыя, толькі глыбока запалі.

— Што вы тут робіце? Вяртайцеся хутчэй! Сёння ж дзень вялікага агляду. Хіба вы не чулі? Ідзіце, скажыце ўсім, спяшайцеся!

— Мы ведаем, мы ўсё ведаем. Я не бачыў вас дванаццаць дзён. Няхай мяне пасадзяць за гэта ў цёмную, але я павінен пабыць з вамі. Усе гэтыя дванаццаць дзён я прыдумваў розныя планы, мо' сотню, але ўсё было марна. І вось нарэшце...

— Я бачыла вашы карты. На адной было некалькі японскіх надпісаў. Значыць, вы вучыцеся...

— Не будзем пра гэта гаварыць. Дванаццаць дзён я ўсё думаў... я павінен вам сказаць... вы даеце мне сілы... Калі мы разам, я...

— Я не разумею, пра што вы гаворыце. Давайце лепш пра другое. Сёння вы весялейшы. Напэўна, у вас добрыя навіны. Але маўчыце, не гаварыце. Сёння дзень праверкі. Шкада траціць марна добрыя весткі ў такі нягодны дзень... — Ніколі раней ёй не было так цяжка гаварыць. На ілбе выступілі кропелькі поту. Голас быў вельмі слабы.

— Добра, нічога не скажу. Адпачывайце, я пайду.

— Не, чакайце! Вы калі-небудзь адчувалі, быццам едзеце на караблі?

— Га?

— Мы ў каюце вялікага парахода. На самай ніжняй палубе... не, у труме... Аднойчы я ехала ў труме. Там было душна, а параход ледзь рухаўся, нібы нікуды не спяшаўся. Людзі ледзь не звар'яцелі. Як мы тады чакалі зямлі!

— Трэба яшчэ многае зрабіць...

— Але нам патрэбен кампас.

— Так, кампас, каб кіравацца ім.

— Спадзяюся, вы яшчэ падумаеце над гэтым. — Цяжка дыхаючы, яна прыхілілася галавой да перакладзін. Потым прашаптала: — Бацька гаварыў, што нашы продкі прыйшлі з Фуцзяня, прыплылі на драўляным парусным судне. У іх не было машын, быў толькі маленькі кампас. Усё ж яны перасеклі мора і прыехалі на Тайвань. Мне часта сніцца гэты карабель...

— Мне таксама сніўся карабель. Параход... На ім было мноства людзей. Сярод іх былі і вы... Мы плылі на мацярык. Я вёз вас у Шанхай, Ханчжоу...

Усё яе цела абмякла, галава ўпала яшчэ ніжэй. Яна амаль лягла на падлогу.

— І мне снілася нешта падобнае...

Потым яна ўзнялася на калені і паміж драўлянымі брусамі імкліва працягнула да мяне рукі. Я кінуўся да яе, і мы моцна абняліся, прыціснуўшыся да перакладзін. У вачах яе заблішчэлі слёзы, але яна ўсміхалася і шаптала:

— Мы разам паедзем у Пекін. Калі мы апынімся там, у Пекіне, мы будзем шчаслівыя... праўда?

* * *

Праз тыдзень наглядчык, праходзячы міма яе камеры, заўважыў, што яна нерухама сядзіць на падлозе, заплішчыўшы вочы. Ён паклікаў яе, але яна не адзівалася. Тады ён дакрануўся да яе. Цела было халоднае...

Яна была падобна на дзяўчыну, якая доўга глядзела праз акно на ахутаную прыцемкам вуліцу, але ў імглістай смуге не магла нічога разабраць; тады яна заплішчыла вочы і ўбачыла, як узыходзіць сонца і абуджаецца і квітнее жыццё...

Пераклад з англійскай мовы С. Дорскага.

У ІМЯ РОСКВІТУ РАДЗІМЫ

(Агляд пісем)

Беларускі народ ідзе насустрач вялікаму і радаснаму святу. Першага студзеня спаўняецца 40 год існавання Беларускай ССР. Сорок год таму назад працоўныя Беларусі ўпершыню за многія стагоддзі атрымалі магчымасць стварыць сваю дзяржаўнасць, гаварыць на роднай мове, развіваць сваю культуру.

40 год — зусім невялікі адрэзак часу для развіцця краіны. Але ва ўмовах савецкай рэчаіснасці за гэты перыяд адбыліся цуды.

У рэдакцыю паступае многа пісем аб жыцці і працы жанчын Беларусі, аб іх актыўным удзеле ў камуністычным будаўніцтве. З некаторымі пісьмамі мы пазнаёмім нашых чытачак.

Цёпла і з павагай расказвае тав. Рыбчынскі пра адну з першых актывістак на Магілёўшчыне — Ганну Андрэеўну Гердзі.

1919 год. Маладая Савецкая рэспубліка пачынае перабудоўваць жыццё. У барацьбу за новы лад упершыню ўключаюцца жанчыны. За шчырую працу, за светлы розум і любоў да чалавека актывістку вёскі Іванаўка Крычаўскага раёна Ганну Гердзі выбіраюць старшынёй камітэта беднаты. У свой час камбеды адыгралі вялікую ролю на вёсцы. Тут гартаваўся характар Ганны Андрэеўны, расло яе ўменне падыходзіць да справы, да разумення патрэб працоўнага чалавека. Неўзабаве маладая актывістка становіцца старшынёй Варанёўскага сельсавета. У той час абавязкі старшыні выконваць было нялёгка, але і з ім яна спраўляецца.

Увесь час узрастае палітычны светапогляд гэтай жанчыны, і на ўсё жыццё яна

звязвае свой лёс з Камуністычнай партыяй, становіцца яе членам.

Ідзе час. У рэспубліцы ствараюцца акругі. Ганна Андрэеўна выбіраецца членам прэзідыума Клімавіцкага акругома, ёй даручаюць адказную работу ў фінансавым аддзеле. Затым яна працуе ў Магілёве намеснікам загадчыка аддзела аховы здароўя, у гады вайны — на Тамбоўшчыне сакратаром партарганізацыі сельсавета. Зараз яна — персанальны пенсіянер. Усё жыццё яна прысвяціла нястомнай барацьбе за шчасце чалавека і зараз не можа сядзець без справы. Мы часта бачым яе на судовых пасяджэннях у якасці народнага засядацеля. Багаты жыццёвы вопыт гэтай немаладой жанчыны дапамагае правільна разбірацца з самымі складанымі справамі.

А колькі такіх, як Ганна Андрэеўна! На змену ім вырастаюць новыя актывісткі, якія на малых і вялікіх пасадах аддаюць увесь агонь свайго сэрца справе камуністычнага будаўніцтва.

Рабкор з торфапрадпрыемства «Бярэзінскае» Маладзечанскай вобласці тав. Стараў паведамляе аб сумленнай працы выхавальніцы дзіцячага сада Зінаіды Іванаўны Лукашовай.

Неспакойнай, але вельмі ўдзячнай справе выхавальніцы аддае свае сілы Зінаіда Іванаўна. Хто не ведае, колькі трэба цяжкай і ўмеласці, каб заваяваць аўтарытэт сярод самых маленькіх грамадзян. Маці часта скардзяцца, што ім цяжка дабіцца, каб дзеці іх слухалі і паважалі. А Зінаіда Іванаўна

знайшла сцяжынку да сэрцаў сваіх маленькіх выхаванцаў. Бацькі і маці са спакойным сэрцам давяраюць ёй сваіх птушанят. Тут, у садзе, закладваюцца першыя зярняткі ветлівасці і акуратнасці, паслухмянасці і дысцыплінаванасці будучых школьнікаў, прышчэпляюцца працоўныя навыкі. Дзеці пасадзілі маладзю дрэўцы. Прыйдзе час, калі на дрэўцах з'явіцца першыя кветкі, а малышы, якія сваімі ручкамі садзілі іх, стануць вялікімі і карыснымі людзьмі і ніколі не забудуць сваю першую, добрую і чужую выхавальніцу.

Бывае, што самыя звычайныя на першы погляд жанчыны валодаюць вялікім духоўным характаром. Пра адну з іх паведамляе тав. Маркушын з Мазыра. Шмат год жыве там і працуе ў горхарчпроме скромная савецкая жанчына — Ірына Міхайлаўна Маргунова. У гады Айчыннай вайны яна сваёй крывёю выратавала жыццё многім воінам. За 15 год яна здала каля 100 літраў крыві. Тры разы Ірыну Міхайлаўну ўзнагароджвалі значком «Ганаровы донар». Цэнтральны Камітэт Таварыства Чырвонага Крыжа ўзнагародзіў яе Ганаровай граматай.

Амаль самы вялікі працэнт жанчын сярод медыцынскіх работнікаў. Клопаты аб здароўі чалавека сталі адной з самых адказных задач савецкай медыцыны. Анастасія Міхаленка просіць выказаць праз часопіс сваю гарачую падзяку ўрачам Слонімскай бальніцы В. Кісялёвай і Ф. Фішкіну за чужыя адносіны, за тое, што яны дапамаглі ёй вылечыцца ад туберкулёзу і вярнуцца да сваіх чацвярых дзяцей. Міхаленка шчыра дзякуе Камуністычнай партыі, якая здолела выхаваць такіх сумленных і высокакваліфікаваных урачоў.

У рэдакцыю піша моладзь, якая заўсёды чула ўлоўлівае змены, што адбываюцца ў навакольным жыцці. Раней нам часта паведамлялі аб беларучках, якія пасля сярэдняй школы лічылі ніжэй свайго гонару пайсці на працу ў калгас або на завод, хоць іх бацькі, не пакладаючы рук, працавалі на калгасных палетках і ў заводскіх цэхах. Зараз да нас паступае многа пісем, у якіх пішуць, што моладзь усё больш пачынае разумець сваё месца ў жыцці. Цяпер ужо многія з

выпускнікоў дзесяцігодкі не цураюцца фізічнай працы.

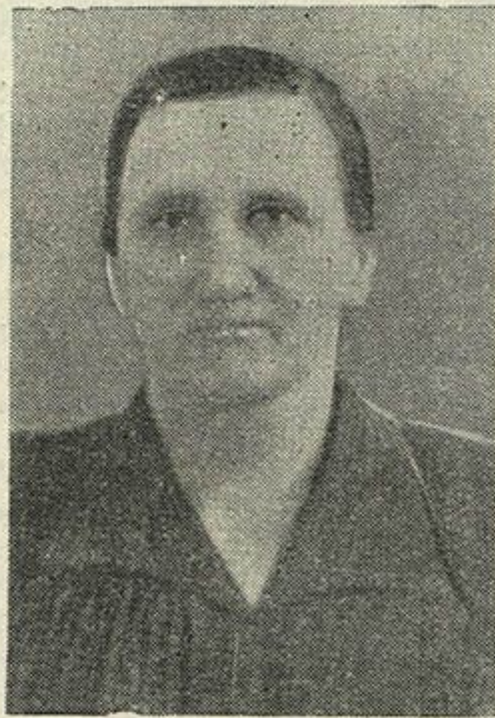
Нашай моладзі належыць многа новых добрых пачынанняў.

У сувязі з падрыхтоўкай да XXI з'езду партыі нарадзіўся і хутка развіваецца новы патрыятычны рух моладзі па стварэнню брыгад камуністычнай працы. Горача падхапілі гэты пачын рабочыя нашых прадпрыемстваў. Як паведамляе часопісу Б. Струнеўскі з Мінскай друкарні імя Сталіна, у наборным цэху створаны дзве брыгады камуністычнай працы. Яны паставілі перад сабой высакародныя мэты — сумленна і самааддана працаваць, няспынна вучыцца, авалодаваць вяршынямі сацыялістычнай культуры.

Жаночая брыгада, якую ўзначальвае Зося Маслоўская, прыняла абавязкі выконваць план на 125—130 працэнтаў, даваць прадукцыю толькі выдатнай якасці, павышаць свае палітычныя і агульнаадукацыйныя веды, выхоўваць свае сем'і ў камуністычным светапоглядзе.

Да слаўнай плеяды маладых энтузіястаў адносіцца Ева Грышчэня — свінарка калгаса «Чырвоная змена» Любанскага раёна. Аб ёй паведамляе ў часопіс В. Бычок. За 9 месяцаў гэтага года Ева адкарміла 227 галоў свіней агульнай вагой у 228 ц. Нямаючы даваўся папрацаваць дзяўчынне ў дзесяцігодцы, але там яна сама за сябе адказвала, а тут — адказнасць за грамадскае дабро, патрэбны і навыкі і ўмельства вялікае. Але Ева не адступіла перад цяжкасцямі. У працы знайшла задавальненне, адчула радасць, што прыносіць карысць людзям. Разам з іншымі жывёлаводамі яна з усёй душой сустрэла планы партыі па развіццю народнай гаспадаркі на бліжэйшыя сем год. Члены яе брыгады паставілі сваёй задачай атрымаць у 1959 годзе па 70 цэнтнераў свініны на кожныя 100 гектараў ворыва.

У гэтых некалькіх пісьмах, што мы выкарысталі ў аглядзе, раскрываюцца лепшыя рысы савецкай жанчыны, яе беззапаветнае служэнне свайму народу. Дзе б яна ні працавала, якую б пасаду ні займала — усюды патрэбна яе добрасумленная праца. Плённая праца савецкіх жанчын, як маленькія ручаіны, зліваецца ў вялікія рэкі. Яна служыць значным укладам у пабудову камуністычнага грамадства, у якім кожны чалавек спаткае свой светлы і бязвоблачны лёс.

Ганна Андрэеўна Гердзі ў 1923 годзе і цяпер.

СЁННЯ У НАС ДВАЙНОЕ
СВЯТА

Ціха падаюць сняжынкі.
Надыходзіць Новы год.
Закружыўся ля ялінкі
Наш вясёлы карагод.

Вам усім вядома, мусіць,
Мая любая дзятва,
Што ў Савецкай Беларусі
Сёння святаў цэлых два.

Адзначае дзень цудоўны
Урачыста наш народ —
У сям'і рэспублік роўных
Пражылі мы сорок год...

Мы даўно ўжо гэта чулі,
Але стала весялей,
Калі нам сівы дзядуля.
Нагадаў пра юбілей.

Зноў і дружна і заўзята
Закружыўся карагод...
Сёння ў нас — дваіное свята:
Сорок год
І Новы год!

Артур ВОЛЬСКІ

Да зімовага сезона

Вас цікавяць моды зімовага сезона, гэта значыць зімовае паліто, рабочая сукенка, касцюм або шарсцяны сарафан і, нарэшце, выхадное ўбранне, або, як яго яшчэ называюць, убранне для тэатральнага сезона.

Зімовыя паліто па-ранейшаму модны прамыя, свабодныя альбо крыху расшыраныя кнізу. Улічваючы асаблівасці суровай рускай зімы, мастакі-мадэльеры рэкамендуяць паліто, злёгку прылягаючае ў таліі. Яны значна прымней, чым вельмі зацягнутыя, бо цёплае паліто робяць на тоўстай ваце або ваціне.

Футры модны самыя розныя. У апошні час распаўсюджваецца версія, што чарнабурую лісу або вавёрку не носяць. Не верце падобным размовам і не хвалюйцеся, калі купілі сабе дарагі каўнер для зімовага паліто. Любое футра прыгожа. Інакшая справа — форма каўняра. Ад яе залежыць вышыня плячэй. Зараз модны пакатыя плечы. Таму каўнер з пушыстага футра лепш зрабіць у выглядзе шалі, а не гаржэткі. Што датычыць менш пушыстага — норкі, каланка, вавёркі, аўчыны, труса і да т. п., то з іх выгадны невя-

лікія каўняры, якія шчытна прылягаюць да шыі.

У зімовым паліто, асабліва спартыўнага тыпу, з недарогім нізкаворсавым футрам, модна зрабіць па лініі клубоў пояс, хлясцік або кішэні з клапанамі. Кішэні, клапанамі можна падкрэсліць і лінію грудзей. Гэтыя ж дэталі і лініі рэкамендуецца для зімовых сукенак.

Прамы пакрой, які мастакі прапанавалі яшчэ вясной, па-ранейшаму модны. Гэтыя прамыя, цэльнакроеныя сукенкі цяпер значна прасторней у таліі, спадніца іх карацей, магчымы і цэльнакроеныя рукавы і ўтачныя. У мадэлях зімовага сезона ў нас створана некалькі варыянтаў прамой лініі, якія адпавядаюць нацыянальным традыцыям адзення і густам нашага народа.

У сукенках, касцюмах і паліто прамога сілуэта спераду абавязкова робяцца невялікія вытачкі. Яны злёгку падкрэсліваюць талію.

Уваходзяць у моду сукенкі і касцюмы так званай расшыранай лініі. Няшчытна прылягаючыя да таліі, яны ніжэй клубоў расшыраюцца. Асабліва зручны сукенкі-касцюмы. Паверх

спадніцы клэш або са складкамі надзяваецца кароткая кофточка-жакет, якая слаба падкрэслівае талію. Яна нагадвае шарсцяны світэр.

У святочных сукенках рэкамендуецца невялікі авальны выраз па шыі. Шыюцца яны без каўняра. На першы погляд, гэта можа здацца мала прывабным. Але ж у такіх сукенках не робяць аздобы, і ўпрыгожваюць іх, напрыклад, пацеркі ў выглядзе адной доўгай ніткі альбо ў некалькі радкоў, а таксама іншыя недарогія, але прыгожыя ювелірныя вырабы. Калі сукенка з каўняром і засцежкай спераду, пацеркі лішнія, а пры невялікім выразе па шыі, без каўняра, яны вельмі эфектна выдзяляюцца на тканіне сукенкі.

Трэба сказаць, што ў цэлым сёлета мадэлі адметны вялікай выразнасцю, строгацю, падцягнутасцю, павелічэннем спартыўных элементаў.

Наша размова не была б поўнай, калі б мы ўмаўчалі аб мужчынскім адзенні. Майце на ўвазе: па-ранейшаму модныя кароткія прамыя паліто, у якіх злёгку намечана талія. Пінжакі кароткія, не шырокія і прылягаюць у клубках. Шырыня штаноў вагаецца ад 21

да 24 сантыметраў, і гэта цяпер ужо мала каго бянцэ-жыць.

Н. АКУНЕВА,
мастак-мастацтвазнаўца
Агульнасаюзнага дома
мадэлей.

ЯК ГЛЯДЗЕЦЬ ЗА СКУРАЙ ТВАРУ

Каб скура на твары была свежай і прыгожай, яе трэба старанна, штодзённа даглядаць.

Як гэта зрабіць хатнімі сродкамі?

Пачнем з вячэрніх працэдур. За дзень на паверхні скуры набіраецца шмат пачочных частачак, якія парушаюць нармальную дзейнасць яе залоз. Значыць, скуру неабходна ачышчаць.

Сухую скуру вечарам добра праціраць «аксамітным» крэмам, міндальным малаком, смятанкай або нават костачкавым маслам. Для скуры твару гэта карысней умявання вадой, якое дапускаецца не часцей 1—2 разоў у тыдзень. Ваду лепш браць гатаваную, нядрэнна даліваць у яе крыху сырога малака (1/2 шклянкі вады і 1/4 шклянкі малака). Пасля ўмявання трэба асушыць твар, асцярожна прыкладаючы мяккі ручнік да скуры.

Пры тлустай скуры мыйце твар кожны вечар халоднай вадой з борнацімолавым або гліцэрынавым мы-

лам. Пры ўмяванні расцірайце скуру губкай, гэта добра ачысціць поры.

Пасля ўмявання ўсюкую скуру рэкамендуецца змазваць змякчальнымі сродкамі. Пры нармальнай і сухой скуры карыстайцеся дзіцячым, ланалінавым, спермацэўтавым або міндальным крэмам. Вазьміце на чыста вымытыя пальцы невялікую колькасць крэму і змажце лоб, лёгка расціраючы яго пальцамі адной затым другой рукі ад сярэдзіны да скроняў. Затым змажце нос і пад вачыма. Вельмі блізка да вачэй крэм класці не трэба. Змазваючы шчокі, лёгка пагладжвайце іх ад сярэдзіны твару да вушэй. Лішак крэму здыміце марлевай або папяровай сурвэткай.

Для тлустай скуры трэба ўжываць іншыя сродкі. Іх можна прыгатаваць самім. Вось добры рэцэпт: адна сталовая лыжка лімоннага соку, столькі ж гліцэрыны і дзве сталовыя лыжкі вады. Змяшайце ўсё гэта і ўжывайце так, як сказана вы-

шэй. Можна зрабіць і другое. Збіце бялок у пену, дадайце сок палавіны лімона і шклянку адэкалону. Зліце ўсё ва флакон з прыцёртым коркам і добра збоўтайце. Такой сумесцю карысна змазваць тлустую скуру пасля ўмявання.

Раніцай таксама трэба некалькі хвілін адвесці для догляду скуры. Памыйцеся халоднай вадой без мыла, гэта надасць бадзёрасць і палепшыць колер твару. Пасля ўмявання асабліва старанна асушыце твар і злёгку змажце яго крэмам, інакш пры выхадзе на вуліцу скура можа лёгка абветрыцца. Лішак крэму праз некалькі хвілін здыміце, а твар добра напудрыце і затым пратрыце яго сурвэткай. — тады скура будзе матавай і аксамітнай.

Ранішні догляд зойме ў вас не больш 8—10 хвілін.

Пры тлустай скуры карысна адзін раз у месяц рабіць паравую ванну. У глыбокую пасудзіну наліце вар і 5—10 хвілін патрымайце твар над парай, накрывшы гала-

ву і пасудзіну махматым ручніком. Пасля паравой ванны вымойце твар цёплай вадой з мылам і губкай, а затым спаласніце яго халоднай.

Калі ў вас на скуры ёсць чорныя кропкі, раз у тыдзень рабіце наступнае: збіце мыльную пену і дадайце да яе палавіну чайнай лыжкі солі. Гэтую сумесь накладзіце на ўчасткі скуры, пакрытыя чорнымі кропкамі, а праз 2—3 хвіліны змойце спачатку цёплай, потым халоднай вадой.

Пры вельмі сухой скуры карысна разы два на тыдзень рабіць маску. Пратрыце твар ватым тампонам, змочаным якім-небудзь раслінным маслам, затым маслам жа добра змажце скуру. Пасля змажыце рукі ў гарачай вадзе і разатрыце імі на твары яечны жаўток да ўтварэння аднароднай белаватай масы. Праз 10—15 хвілін здыміце гэтую масу сухой марляй.

М. ПАЛІКАРПАВА.
(Часопіс «Советский Союз» № 10).

Як зрабіць дапарнік

Нам, хатнім гаспадыням, ваты (можна ад падушак, гатуючы ежу на керагазе, ад старых падплечнікаў), часта даводзіцца ўжываць так званае дапарванне, асабліва ўсякіх каш, і тушэнне, для чаго гаспадыня закручвае каструлю ў хустку, у старое паліто і інш.

Зараз я карыстаюся дапарнікам, прыдуманым самою. Ён вельмі зручны, і ў ім ежа доўга застаецца гарачай. Зрабіць дапарнік можна кожная гаспадыня. Пашыць яго лепш з якой-небудзь тоўстай цёплай тканіны; у гаспадарцы заўсёды можна знайсці абрэзкі.

З тканіны трэба выразаць круг, прышыць да яго борцік у 3—4 сантыметры вышыні, унутр пакласці слой

ваты (можна ад падушак, ад старых падплечнікаў), зверху пакласці другі круг і прышыць да верхняга берага борціка — гэта будзе дно. Для сценкі трэба ўзяць палосу тканіны, роўную акружнасці дна, а па вышыні ў паўтара раза вышэй каструлі, для якой робіцца дапарнік. Тканіну пашыць у выглядзе доўгага рукава. Зверху пакінуць месца для працягвання шнура, якім рукаў зацягваецца; усё астатняе запоўніць ватай і прышыць, пасля чаго сценку прышыць да круга (дна), і дапарнік гатовы. Размеры яго залежаць ад той каструлі, на якую ён робіцца.

С. Д. Пяроўская. г. Гомель.

ЦІ ВЕДАЕЦЕ ВЫ ЛІТАРАТУРУ?

(Адказы на пытанні, змешчаныя ў № 11 часопіса)

1. Першадрукарамі Іванам Фёдаравым і Пятром Мсціслаўцам у 1564 г.
2. «Нос» — «Сон».
3. «Мазепа» — П. Чайкоўскага.
«Яўгені Анегін» — П. Чайкоўскага.
«Пікавая дама» — П. Чайкоўскага.
«Барыс Гадуню» — М. Мусаргскага.
«Руслан і Людміла» — М. Глінкі.
«Казка пра цара Салтана» — Н. Рымскага-Корсакава.
«Казка пра Залатога Пеўніка» — Н. Рымскага-Корсакава.
«Русалка» — А. Даргамыжскага.
«Дуброўскі» — З. Напраўніка.
«Бахчысарайскі фантан» — Б. Асаф'ева.
4. Так называлі А. М. Горкага.
5. «Далёка ад Масквы» В. Ажаева.
«Падарожжа з Пецярбурга ў Маскву» А. Радзішчава.
«Палтава» А. Пушкіна.
«Міргарад» Н. Гоголя.
«Порт-Артур» А. Сцяпанавы.
«Севастопальская гарачая пара» С. Сяргеева-Цэнскага.
«Ташкент — горад хлебны» В. Няверава.
«Хлопчык з Уржума» А. Голубевай.
«Гэта было пад Роўна» П. Мядзведзева.
«Мінскі напрамак» І. Мележа.
«Брэсцкая крэпасць» К. Губарэвіча.
«Пераяслаўская рада» Н. Рыбака.
6. «Свае людзі — паквітаемся».
«Не ў свае сані не садзіся».
«На ўсякага мудраца даволі прастаты».
«Не ўсё кату масленіца».
«Не было ні гроша, ды раптам алтын».
«Праўда добра, а шчасце лепш».
«Не так жыві, як хочацца».
«Сэрца не камень».
«Павошта пойдзеш, тое і знойдзеш».
«Свае сабакі грызучца, чужы не прыставай».
«З чужога шалу галава круціцца».
«Стары друг лепшы новых двух».
«Святочны сон — да абеду».
«Грэх ды бяда на кім не жывуць».
7. «Верш у прозе «Руская мова».
8. «Каўказскі нявольнік». У Пушкіна і Лермантава ёсць паэма з такою назвай, у Льва Талстога — апавяданне.
9. «Налім» — Мілан.
10. «Чвэрць каня» Г. Успенскага.
«Два капітаны» В. Каверына.
«Тры мушкетёры» А. Дзюма.
«Пяць тыдняў на паветраным шары» Жуля Верна.
«Казка пра мёртвую царэўну і сем асілкаў» А. Пушкіна.
«Дванаццаць месяцаў» С. Маршака.

ДАКАСТРЫЧНІЦКІЯ ПРЫКАЗКІ І ПРЫМАЎКІ

Багаты ўкрадзе — на беднага скажучь.
Белыя рукі любяць чужыя мукі.
Б'юць і плакаць не даюць.
Бяздонную кадушку не напоўніш, а багатага не накорміш.
Дзе адзін пануе, там сотня бядуе.
Золата ў сундуку — нячыст на руку.
З панства найгоршае хамства.
Лепей з мядзведзем павітацца, як з панам знацца.
Адзін свечку, другі свечку — папу яшчэ адна авечка.
Ад злодзея адаб'юся, ад папа не адмалюся.
Адна радасць папу: што вяселле, што хаўтуры.
Ад папа, як ад чорта, не адхрысцішся.
Замуж ідзе — песні пая, а выйшла — слёзы лье.

ПАСЛЯКАСТРЫЧНІЦКІЯ ПРЫКАЗКІ І ПРЫМАЎКІ

Былі паны, ды пагублялі штаны.
Далі драла белыя, як пачулі Леніна.
Да партыі ўвесь свет прыслушаецца.
Дзе ўлада народа, там перамога і свабода.
Дзякуй партыі, што мы чагось вартыя.
За наша жыта шмат ворагаў пабіта.
Ленін ведаў на сто год наперад.
Ленінскае слова — усяму аснова.
Мы калгасным ураджаем усіх ворагаў пужаем.
Адзін за ўсіх — усе за аднаго.
Бруд — хвароба, бруд — магіла, чыстата — здароўе, сіла.
Была лучына ды свеча, а цяпер лямпачка Ільіча.
Весела стала жыць, як пачалі ў калгасе рабіць.
Добра працуеш — калгас мацуеш.
Зараз бога — ані да парога.
Пасееш машынаю — будзеш збіраць асмінаю.
У калгасе працаваць — гора і бяды не знаць.
Беларус — не трус: ад яго Кубэ здох, як прус.
Гітлер у Маскве пабыць жадаў, ды касцей не сабраў.
Фашысты брахалі ды панавалі, пакуль ім дыхту не далі.
Фашысты спяшаліся ў Маскву ў госці, ды злажылі пад Масквой косці.
Не падай духам і не вер шаптухам.
Не той наперадзе, хто абагнаў, а той наперадзе, хто за сабой другіх вядзе.
Раней царква ды віно — цяпер клуб ды кіно.
У каго веды — у таго і сіла.

«Пятнаццацігадовы капітан» Жуля Верна.
«Дзевяноста трэці год» В. Гюго.
«Тысяча і адна ноч» Арабскія казкі.
«Незабыўны 1919» В. Вішнеўскага.
«20 000 лье пад вадою» Жуля Верна.
«150 000 000» У. Маякоўскага.

АДКАЗЫ НА КРАСВОРД, ЗМЕШЧАНЫ У № 10

Па гарызанталі: 3. Агностык. 6. Аб'ектыў. 8. Тост.
9. Дэкан. 10. Блок. 13. Аўдыторыя. 16. Россып. 17. Ілюзія. 18. Марына. 19. Амбула. 23. Дысертант. 26. Араб.
27. Плато. 28. Метр. 29. Адначлен. 30. «Трубадур».
Па вертыкалі: 1. Агітатар. 2. Дыскусія. 4. Омск. 5. Крэдыт. 6. Апалон. 7. Кіль. 11. Аўдыенцыя. 12. Дыпламант.
14. Астра. 15. Азгур. 18. Мансарда. 20. Акварыум.
21. Берлін. 22. Статут. 24. «Нана». 25. Сена.

Вы чакаеце гасцей: на сямейнае свята збяруцца сваякі, сябры, знаёмыя. Да кожнага свята гаспадыня, адпаведна дню, рыхтуе «каронную» страву. У дзень нараджэння добра спячы імяніны пірог, а ў свята вясны прыемна падаць на стол страву, прыгатаваную са свежай зеляніны. У Новы год звычайна смажаць гусей, падаюць вяндліну. Сёлета навагодняе свята супадае з саракагоддзем Беларусі. У гэты дзень прыемна пачаставаць дарагіх гасцей беларускімі нацыянальнымі стравамі. Ніжэй мы рэкамендуем выбар страў беларускай кухні.

КАРП, ФАРШЫРАВАНЫ МАЛОЧНЫ

Карпа наразаюць на порцыі (кругляшы), не разразаючы брушка. З кожнага кавалка выразаць мякаць, стараючыся не пашкодзіць скуру і пакідаючы хрыбтовую косць. У мякаць дадаць белы хлеб, размоцаны ў малацэ, затым цыбулю, часнок. Усё прапусціць праз мясарубку. Затым у фарш убіць сырое яйка. Усё добра перамяшаць і фаршам напоўніць кавалкі. Калі рыба падрыхтавана, скласці яе ў каструлю, заліць малаком, пакласці сметанковае масла і паставіць варыць. Цукар — па смаку. Звараную рыбу пакласці на блюда і заліць соусам, у якім карп гатаваўся.

Набор прадуктаў: карпа свежага 2 кг, хлеба белага 50 гр, малака 2 чайныя шклянкі, 2 сярэднія цыбуліны, 2 сталовыя лыжкі масла сметанковага, 1 яйка, 1 долька часнаку.

ЗЕЛЬЦ (СВІНЫ)

Апрацаваныя губы, вушы, сэрца, лёгкае, мясную абрэзку варыць да няпоўнай гатоўнасці. Печань абва-рыць. Усе прадукты, а таксама сырое сала-шпіг нарэзаць кубікамі, пакласці прыправу, часнок і напоўніць імі свіны страўнік, які служыць абалонкай для зельца. Напоўнены страўнік адварыць і пакласці пад прэс на суткі.

Набор прадуктаў: печані 400 гр, сэрца 250 гр, сала-шпігу 250 гр, лёгкага 250 гр, губ і вушэй 300 гр, мяса абрэзкаў 250 гр, 2 долькі часнаку.

ГРЫБНАЯ ІКРА

Цыбулю рэпчатую падсмажыць на алеі. Грыбы салёныя перабраць і прапусціць разам з цыбуляй праз мясарубку. У гатовую масу пакласці перац. Усё старанна перамяшаць. Пры падачы на стол можна паліць смятанай.

Набор прадуктаў: грыбоў салёных 500 гр, 1 цыбуліна, алею 2 сталовыя лыжкі, перцу па смаку.

САЛАТА «МІНСКАЯ»

У адвараную бульбу, нарэзаную дробнымі лустачкамі, пакласці нашынкаваную капусту і адвараныя шампінёны. Усё гэта заправіць алеем, воцатам, цукрам. Шампінёны можна замяніць баравікамі.

Набор прадуктаў: 10 сярэдніх бульбін, шампінёнаў 400 гр, 2—3 цыбуліны, капусты квашанай 300 гр, алею 3 сталовыя лыжкі, воцат, цукар і соль па смаку.

ЯЙКІ, ФАРШЫРАВАНЫЯ ПА-БЕЛАРУСКУ

Яйка адварыць, ачысціць, зняць нажом тупы канец яйка, дастаць жаўток чайнай лыжачкай. Цыбулю дробна нарэзаць, падсмажыць да залацістага колеру. Грыбы (баравікі) сушаныя зварыць, пасячы, падсмажыць, змяшаць з цыбуляй і сечаным жаўтком, зафаршыраваць яйкі і заліць прыгатаваным соусам. У соус-маянэз дадаць соус паўднёвы і смятану, упрыгожыць зелянінай і падаваць на стол.

Набор прадуктаў: яек 10 шт., грыбоў баравікоў сушаных 5 сярэдніх шляпак, 1 цыбуліна рэпчатая, соусу маянэзу 2 сталовыя лыжкі, соусу паўднёвага 1 сталовую лыжку, смятаны 2 сталовыя лыжкі, масла сметанковага 1,5 сталовай лыжкі.

МАЧАНКА З БЛІНАМІ

Кавалкі мяса з рабрынкамі і каўбасу сялянскую абсмажыць, затым тушыць. На булёне, што атрымаўся пры тушэнні, прыгатаваць соус з пасераванай цыбуляй і пятрушкай. Смажанае мяса і каўбасу сялянскую змяшаць з соусам і давесці да гатоўнасці.

Набор прадуктаў: свініны 1 кг, 3 цыбуліны, смятаны 6 сталовых лыжак, каўбасы сялянскай 350 гр, масла сметанковага 3,5 сталовай лыжкі. На гарнір — бліны.

БІТКІ ПА-БЕЛАРУСКУ

Мяса прапусціць праз мясарубку з вялікай рашоткай. У прапушчанае мяса дадаць дробна пасечаную цыбулю і яйка. Біткі абсмажыць у сметанковым масле. Пры падачы на стол паліць сокам, у якім яны смажыліся. На гарнір падаць адвараную бульбу і грыбы.

КЛЁЦКІ З МЯСАМ

Сырую бульбу пацерці на тарцы, пакласці на сіта, каб сцякла вадкасць, дадаць соль, муку і ўсё перамяшаць. З цеста зрабіць клёцкі, начыненыя сырым мясным фаршам. Абсмажыць іх, скласці ў каструлю, заліць смятанай і давесці да гатоўнасці.

Набор прадуктаў: ялавічыны 700 гр, бульбы 20 штук, мукі пшанічнай 4 сталовыя лыжкі, палавіну цыбуліны рэпчатой, маргарыну 1½ сталовыя лыжкі, смятаны ¾ шклянкі.

ПЯЧЭННЕ «БЕЛАРУСЬ»

Цукар развесці малаком, пакласці ў яго масла і ванілін, усё добра перамяшаць да ўтварэння аднароднай масы. Потым засыпаць муку і другі раз старанна перамяшаць.

Гатовую масу выпускаць праз канверт на падагрэтую бляху. Можна ў цэнтр пакласці яблычнае павідла. Выпякаць на лістах.

Набор прадуктаў: мукі вышэйшага гатунку 3½ чайныя шклянкі, цукру ½ шклянкі, масла сметанковага або маргарыну 250 гр, малака ½ шклянкі, павідла 100 гр, соды крышку на кончыку нажа.

На першай старонцы вокладкі — мал. І. Немагая.
На чацвёртай — Мінск святочны. Фота П. Нікіціна.

Адказны рэдактар А. П. УС. Рэдакцыйная калегія: М. Н. БАРСТОК, А. С. ВАСІЛЕВІЧ, Г. Л. ДАЗОРЦАВА, Т. Т. ДЗМІТРЫЕВА, А. Н. ЗАХАРАВА, М. Ф. НІКІФАРАВА, М. М. ТУР, В. І. ФІЛІПАВА.

АТ 11212.

Журнал «Работница и крестьянка» на беларусском языке. Издание ЦК КП Белоруссии.

Падпісана да друку 4/XII-58 г.

Адрас рэдакцыі: Мінск, праспект імя Сталіна, 103. Тэлефон 3-17-51.

Друкарня імя Сталіна. Мінск. Цана 1 р. 80 к. Дадатак — каляровая вышыўка. Друк. арк. 3. Аўт. арк. 4.

Тыраж 115 000 экз. Зак. 577.

Моды

1. Строгі касцюм з габардзіну або трыко. Прыталены аднабортны жакет зашпільваецца на чатыры гузікі; кішэні праразныя з планкамі. Спідніца вузкая, ззаду са складкай для кроку. Размеры любыя.

2. Маладзёжны касцюм з шарсцяной або паўшарсцяной тканіны. Жакет прыталены. Рукавы ўстаўныя, даўжынёй сем васьмьх; кішэні праразныя. На расклёшанай спідніцы спераду тры сустрэчныя складкі. Рэкамендуецца размеры 46—48.

3. Прамая неадразная па таліі сукенка з шарсцяной тканіны. Засцежка данізу, аздоблена строчкай. На спіцы аднабаковая складка. Размеры любыя.

4. Блуза з шаўковай тканіны. Грудка блузы аздоблена вышыўкай і строчкамі. Каўнер адкладны. Рукавы ўстаўныя трохчвэртныя на манжэце.

5. Блуза з шаўковай тканіны. Каўнер адкладны з адваротамі. Рукавы ўстаўныя трохчвэртныя на манжэце. Планка блузы з адваротамі і манжэты аздоблены строчкамі.

6. Зімовае паліто свабоднага пакрыю. Рукавы цэльнакроеныя разам з бачкамі. Праразныя кішэні ўкладзены ў швы. Размеры любыя.

7. Зімовае паліто ў талію, аздобленае строчкай і гузікамі. Размеры 46—48.

8. Шарсцяная сукенка, неадразная па таліі. Спераду да вытачак прышпільваецца хлясік. Рукавы ўстаўныя, даўжынёй тры чвэрткі. Вялікі адкладны каўнер, устаўка і манжэты — з белага піке. Размеры любыя.

